

ELOFIZETÉS

HELYIEN:
 Egy évre ..... 24 korona.
 Egy hónap ..... 2 korona.

VIDÉKIEN:
 Egy évre ..... 28 korona.
 Egy hónap ..... 2 k. 40 l.

MÉRLETÉSEK:
 4-hasábos peút sor egyszer 20 fill.
 minden következőnél 18 fillér.
 Nyíltár peút sor 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
 vasutak palotájában.
 TELEFON-SZÁM: 367.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
 Társaság.
 József főherceg-ut 22. sz.
 TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1910.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Csütörtök, november 10.

Mai számunk főbb közleményei:

- Tánc a milliók körül.
- Miért bukott meg a koalíciós kormány?
- Táblabíró és főszolgabíró ügye.
- Pedig választás lesz...
- Városatyja-jelölték.
- Járásbíró és szabómesterné szerelme.
- Bűnhődés a botrányért.
- Mire készülnek a tanárok?
- Utólagos panaszok a pénztári orvosok megegyezése miatt.

„Politikai gazemberek.”

Arad, november 9.

A Bourbonok aligha hitték, hogy valaha a „Magyar Király”-lyal, ezzel a par excellence politikai vendéglő és párt-borcsarnokkal hozzák kapcsolható. Pedig mintha tegnap a Bourbonok könyököltek volna a Magyar Király piros és fehér abroszaira, a tulipános székeken, a szüreti freskók alatt. Vagy legalább olyanok, mint a Bourbonok: a kik semmit se tanultak és semmit se felejtettek.

A Magyar Királyban azt mondta valaki, hogy a munkapárt tagjai mind politikai gazemberek. Kivétel nélkül — csattantotta hozzá, s ezzel annak a lehetőségnek is elejét vette, mintha a munkapárt tagjai közül egy-kettőnek, a kik valamit talán mégis tettek a hazáért, vagy a városért, talán többet is, mint a Magyar Királyban, annak cégérének megfestése óta, megbocsátana. Csupán a királyi járásbírószámára, az esetleges pörök esetére sáncolta el magát a féltiterek fölött szavaló erkölcsprédikátor: hogy

ezt az illetők politikai jellemére mondja: egyéniségükre és társadalmi szereplésére nézve nem emel kifogást. Ezt nem teszi.

Jelentéktelen lenne az egész epizód, ha nem jelentené egy egész pártra nézve azt, amit e sorok elején említettünk: hogy a függetlenségi párt nem felejtett semmit és nem tanult semmit. Ma is benn van a bárdolatlanságban, amelylyel magát az ország előtt ellenszenvenessé tette s a kikapott leckéből, a csufos bukásból nem tanult meg annyit, hogy a mai Magyarország nem kanászhanghoz szokott, borizü korteskedést kedvelő tömeg, hanem a legkisebb parasztjában is értelmes polgár, akit csakis a higgadt emberek tisztos hangú beszédével lehet megnyerni.

Nem egyedül áll a nagyszájuskodás, a mely a Magyar Királyban elhangzott. A függetlenségi párt politikája, cselekvésmódja most is az értelmetlen durvaság, a lesből való inzultus és a husángokkal való tülekedés; azok a harci eszközök, a melyek élüket vesztették, eltompultak és berozsdásodtak az utóbbi években s a melyeket azért még mindig lóbálgatnak. A mikor előttük állott a tér: hogy az ellenzéki hivatás önként kinalkozó népszerűsége, a többségnek higgadt, meggyőző bírálata, s közélet ellenőrzése által visszaszerezzenek valamit az eluszottrokonszenyből, hogy a multak tapasztalatain okulva, megújultan, megváltozott móddal vegyenek részt a politika harcaiban. Tulságosan jót hit-

tek, tételeztek föl ezzel a függetlenségi pártról. Ki is kérte magának, s hogy semmi kétség ne maradjon fenn arra nézve, hogy ők csakugyan a régiek, a csapszék-politikusok, a parittyadobálók, a káromkodás egyetemi tanárai, — a Magyar Királybeli szónok kivágta a legcifrabb rezet, amely a gombaságok tábláján elképzelhető.

S az a félszeg, értelem nélkül való óvatosság is egészen a multból maradt: hogy „politikailag gazembernek tartalak, egyénileg azonban örvendek a szerencsének.” A koalíció fénykorában ez volt az elintézési formája minden lovagias ügynek: a sértő kifejezést csak politikailag használták, egyéni becsületét nem akarta érinteni. Ez az egy, amit a függetlenségi párt szintén nem felejtett el s mi még mindig nem tudjuk megtanulni tőle: mit tesz az, hogy valakinek kétféle becsülete van? Téli-kabát-e a becsület, amelyet annyi formában lehet viselni, ahogy az ember akarja. S ha az ember valakiről lerántja az egyik becsületet, még marad neki egynehány? Hogy aki politikailag szőszegő, az egyénileg szavatartó; a ki politikailag züllött, az egyénileg magas karakter — és lehet ez esetleg megfordítva is?

Nem kívánunk kioktatást s a nemzeti munkapártnak sincs szüksége arra, hogy a politikai becsületét a Magyar Királytól, vagy bármi más-hoz címzett vendéglő nagy legényétől feltse. Még kevésbé szorult a munkapárt arra, hogy egy-egy ilyen

A csernovici vendég.

Az igazgató, aki nappal pedáns hivatalnok, este kifogástalan világi volt, kíváncsian forgatta kezében a névjegyet, melyet a legénye átadott neki.

— Fialat? — kérdezte aztán a várakozó szolgától.

— Igenis, méltóságos ur, fiatal.

Sok dolga volt s nem szívesen fogadott megánlátogatásokat a hivatalában, de mivel az asszonyok, öszülő fürtjei ellenére is, még mindig nagyon érdekelték, rezignáltan vállalt vont.

— Engedje be, — mondta szigoruan.

Fialat, bájos, eleven, mosolygó asszony lépett be a kipárnázott ajtó mögé. A küszöbön megállt, csillogó szemmel nézte végig az udvarias pózban eléje siető vezérigazgatót, majd hangosan elnevette magát.

— Fogadjunk, hogy nem ismeresz! — mondta libegve és kipirulva a sietségtől.

Kacagott, tegeste, kacérkodott vele, — pedig az igazgató esküt tett volna rá, hogy sohasem látta.

— Megnyerted a fogadást, — szólt néhány pillanatnyi tündés után.

Az asszony most egyszerre a nyakába ugrott.

— Nem csoda, ha elfelejtettél, hiszen jó egy pár éve, hogy nem láttál. Azt hiszem, akkor láttál

ntoljára, mikor az első elemet elvégeztem. Tudod, hogy hány éve ennek?

— Hány? — kérdezte a férfi, aki most már csakugyan izgatott volt a kíváncsiságtól.

— Tizenyolc, ha ugyan nem tizenkilenc. Akkor hetedfélves se voltam, most már a huszonhatodikát járom. Még mindig nem ismeresz? No hát ne törd a fejedet, inkább megmondom: Schmidt Hédi vagyok, a legkedvesebb és legbájosabb unokahugod...

Az igazgató, — akit valaha szintén Schmidtnek hívtak, de most Kovács volt a neve — ámulva csapta össze a kezét s az arca kipirult a csodálkozástól.

— A Hédi vagy, a kis szőke Hédi, na halod...

Egyszerre eszébe jutott a csöpp unokahuga, aki selypítő, édes angyal volt, mikor ő már az egyetemre járt s akinek innen onnar két évtized óta a hírére se hallotta. Nagybátyja, akinek itthon rosszul ment dolga, családostul együtt külföldre költözött, atyja tizenöt éve meghalt s ő ugyyszólván teljesen megfeledkezett róla, hogy valahol Németországban még rokonsai élnek. Hogy a kis Hédi virágzó, karcsú, kíváncsú, fiatal asszony lett, ez annyira meglepte, hogy jóformán a szava is elállott bámulatábau.

— Te persze azt se tudod, hogy honnan pottyantam ide, — folytatta a szép vendég jókedvűen. — Azt se tudod, leány vagyok-e, vagy assz-

zony, milliomosné, vagy drámai színésznő, szóval egyáltalában fogalmad sincs róla, hogy ki vagyok? Nincs igazam?

— De igazad van.

— Nehogy fejféjást kapj a kíváncsiságtól, hát röviden elmondok mindent: édes apa kilenc éve meghalt, én hat éve férjnél vagyok s az uram ezredorvos Csernovicban. A bécsi kiállításon szeretett belém, mindjárt megkérte a kezemet s én gyorsan igent mondtam, nehogy az ajánlatát megbánja. Boldogan élünk, gyerekünk nincs s most hat hétre az Adriára megyek, hogy az uram nélkül kimulassam magamat. Méhettem volna Bécsen át is, de én direkte Budapestre át jöttem, mert hallottam, hogy nagy ur lett belőled, hogy a király udvari tanácsossá nevezett ki s a fejembe vettem, hogy tizenyolc esztendő után látni akarlak. Így történt és most itt állok életnagyságban a nagyságos ur előtt. Örülsz, vagy nem örülsz?

Oly kedves hőbortossággal mondta el ezt a hosszú litániát, hogy Kovács igazgató, aki elméletben minden szép asszonyért habozás nélkül meghalt volna, szinte diákos jókedvvel emelte föl karját a levegőbe.

— Hogy örülsz e? Hát nem látod rajtam? Eunnél a pesti utnál még a világon se volt jobb ötlet, olyan jó ötlet volt, hogy ezennel királyilag megjutalmazlak érte...

Átölelte és össze-vissza csókolta Hédi asszonyt, aki nevetve menekült a karjaiból.

nagyot hangzó, erőltet puffogás hasonlival viszonzottassék. Mi politikai tekintetben se tartottuk és nem is fogjuk tartani kisebb tisztességűnek, szegényebb becsületűnek a függetlenségi pártot. Velünk egyforma, európai, tisztas beszédű, modort ismerő, egyenes, nem a kerítés mögött hajigálódzó, vénasszonykodástól elszokott polgároknak hittük őket, akiket a munkapárttól egyéb nem választ el, csak a politikai véleménykülömbőség. Minden tapasztalat ellenére ma is fenntartanók ezt a véleményt: Schwarz Zsigára vessen a függetlenségi párt, ha a közvélemény mégis másképp ad az ő politikai nagykorúságuk felől bizonyítványt. Mert a nagykorúság már igazán kétféle: a függetlenségi párton sokan csak az évek szerint töltötték be.

TÁNC A MILLIÓK KÖRÜL.

— A költségvetés a közgyűlés előtt. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 9.

A város mai közgyűlésén helyesen mondta egy városatya, — akit ugyan még csak városifjunak nevezhetünk — hogyha a törvényhatóság megköveteli a tisztviselőitől a buzgalmat, ép úgy a tisztviselői kar is elvárhatja a tisztelt városapáktól a szorgalmas működést és a város ügymenetének gondos figyelmét. A mai közgyűlés azt bizonyította, hogy ez a lecke teljesen jogosult, mert olyan fontos tárgyról, mint a jövő esztendői több milliós költségvetés, versenyt ásitottak az üres padok az, azokban ülő néhány bizottsági taggal.

(A költségvetés és a könyvkötés.)

A városatyák közül néhányan komoly igyekezetet mutatnak a költségvetés iránt, amelyet Vannay Gyula adóügyi tanácsos referált általánosságban. Sok mosolyt keltett az, hogy a tanácsos a költségvetésből legfontosabb tétel gyanánt a hírlapok hirdetési ügyét emelte ki.

— A lapok egyenkint évi ezer koronát kapnak hirdetési átalány fejében, de ezért kötelesek a polgármesteri, a rendőrkapitányi, a főszámvevői, adóhivatali, mérnöki, orvosi, ka-

tonai, árvasszéki, vágóhídi, tűzoltói stb. stb. hirdetéseket közölni.

— Szóval tiszta haszon a lapoknak az az ezer korona!

Miután Vannay pompásan referálta néhez, komplikált munkáját, felállott Múlek Lajos, hogy ma ióiusan sorra vegye a költségvetés apróbb hibáit — általánosságban.

— Mindaddig, amíg a városok olyan helyzetbe nem jutnak, hogy jó törvény szabja meg az önállóságukat, és míg a kormányhatalomtól függenek, addig csak sablonos költségvetéseket készíthet a közigazgatási hatóság. Ám ezeket aztán precízen s lehetőleg úgy kell elkészíteni, hogy abból mindenki megtudhassa gyorsan: mik a bevételek, mik a kiadások, szóval, hogy gyorsan áttekinthető legyen. Az nem helyes, hogy egy ilyen számlabirintust két nappal a közgyűlés előtt küldenek el a városatyáknak. Nekünk más kenyérkereseti foglalkozásunk is van, mint a város ügyeivel foglalkozni; már hetekkel a közgyűlés előtt meg kellene kapnunk a költségvetés kinyomatott példányát, hogy alaposan át tanulmányozhassuk azt s jól megbirálhassuk.

— Akkor két hétig tartának a közgyűlések, — mondta Müller Károly, aki már is unta az unalmasnak ígérkező szöcsatát.

— Amennyire két nap alatt átérthetem, — folytatta Múlek — megállapítottam, hogy összeállításbeli hiányok vannak. Itt van például a 11. oldalon Angel István jegyző illetménye és két pár csizma jutaléka.

Nagy derűtséget keltett ez a kis leleplezés.

— Angel mérföldes csizmákkal akar haladni, — huhogta közbe Szalai Arnold.

— Dehogy kérem, — mondta Kilényi főszámvevő, aki idegesen mozgott a bone-széken — az tévedés. Rosszul van összefűzve a költségvetéskönyv.

— Hát én azt nem tudhatom, — morfondirozott Múlek dr. — sajnos, nem értek a könyvkötészetéhez. De, ugyilátszik, újabban enélkül nem lehet költségvetést bírálni. De gyorsan tovább. Ott van Szathmáry Károly üzemigazgató ur állása.

Kilényi idegesen szólít közbe:

— Az kérem alássan...

Múlek indulatosan csapott le:

— Ne tessék zavarni. Csinaljon jegyzete-

— Vigyázz, még ráuk nyitják az ajtót, — mondta kacér pillantással.

Az igazgató most már magán kívül volt a lelkesedéstől.

— Az estét persze együtt töltjük, mert azt akarom, hogy jó emléket vigy magaddal Budapestről. Előbb színházba megyünk, aztán megvacorásunk valahol, később pedig bemutatom neked holdfényben a fővárost. Mindanom se kell, hogy automobilom egész ittléted alatt rendelkezésedre áll. Hol lakol?

Hédi asszony megnevezte a szállodáját.

— Helyes, hétkor pontosan ott leszek érted. Addig pihend ki magad, mert remélem hogy hajnal előtt ma nem kerülész ágyba...

Kezet ráztak, újra megcsókolták egymást s a bájos látogató még egy forró pillantást vetve bátyjára, eltűnt a zöldposztós ajtó mögött. Kovács igazgató a boldogságtól szédülve tekintett utána, mert úgy érezte, hogy váratlanul fényereményt csinált. Mindig szívdobogást kapott, ha kalandot szimatolt a levegőben, de ilyen izgalmat talán husz éves kora óta se érzett: az a tudat, hogy a szőke, selypítő kis Hédi érett asszonyként simult hozzá, egy kisé megfosztotta józan esztől...

Este együtt mentek a színházba, — ismerősei az irigységtől elárgulva tekintettek a proscenium-páholyra, ahol a Hédi gyémántbuztonjai színporkáztak — később pedig cigány muzsika mellett vacsoráztak meg az egyik dunaparti szállodában.

Mindketten becsíptek kisé a pezsgőtől, az asszony égő arccal hallgatta a magyar nótákat s közben érdeklődve nézett a Kovács ezüstös halántékára.

— Tudod, hogy szép ember lettél? — mondta neki, mialatt kis cipőjével pajkosan a lábához ért. Emlékszem rá, hogy csunya és sovány fiú voltál, de most határozottan tetszel nekem...

Vacsora után Kovács beváltotta ígérését: automobilján bemutatta hűgának a holdfényben uszó Budapestet, de nem az unalmas háztengert (ilyesmit, mondta, Csernovitzban is lehet látni), hanem a liget se telmes ezüstcsipkéit s a főváros legszebb középületét: a Stefánia-uti viztoronyt. A fák között már senkise járt, csak a fülemülék és a zsebmetzők fűtültek a homályba vesző messzeségben...

— Emlékszel rá, hányszor ültél kisleány korodban az ölemben? kérdezte vacogó fogakkal az igazgató.

Hédi asszony szemé megcsillant a sötétben.

— Szeretném, ugy-e, ha most is kisleány lennék? — mondta nevetve.

Az Acélművek R. T. vezérigazgatója ekkor megmutatta, hogy poétikus lélek: hirtelen komoly kísérletet tett, hogy a gyermekkori emlékeket visszaidézzé... De Hédi asszony tréfás fehérbordással bontakozott ki a karjai közül.

— Hallod, ne szentelenedj, mert pofontülek... Azt hiszed, hogy siketnéma a chauffeuröd?...

ket a főszámvevő ur s azután tegye meg észrevételeit, ha én megtettem az enyéimet.

Miután Múlek megtette az észrevételeket s Kilényi szintén megtette a kontra észrevételeket, amelyek keretében megígérte, hogy a jövőben a költségvetést korábban kinyomatják, felállott Faragó Rezső bizottsági tag.

(Tanácsok, kifogások.)

Faragó Rezső legelőször is vitatkozik Múlek Lajosnak a hármas bizottság előtt elmondott ama beszédével, amelyben szemrehányást tett Kilényi főszámvevőnek, aki a költségvetést kísérő expozéjában megkritizálja a városatyák kritikáját.

— Ezt a főszámvevő teljes joggal megteheti — mondta Faragó — mert ha a városatya joga van bírálni a tisztviselőt, akkor annak is legyen joga megkritizálni a városatyát s joga van megkövetelni a városatyai szorgalmat.

Azután áttért a költségvetésre s azt mondta, hogy bárha a költségvetés pótdó emelését nem tartalmaz, azért a városi háztartás terhei mégis növekednek s nagy hanyatlás észlelhető.

— Ugyanis nem gondoskodik a tanács arról, hogy a város jövedelmeit folyton növelje, pedig a kiadások, a terhek folyton növekednek. Itt van például a tisztviselők fizetésrendezése. Most annak egyelőre hujja. De a lakbérdrágaságban és az élelmiszerek árnövekedésében nincs hujja. Előbb utóbb ismét jelentkeznek majd a városi tisztviselők fizetésemelésért, drágasági pótlékért. És miből adjunk, ha nem gondoskodunk a bevételek szaporításáról? Azt hittük, hogy egyes üzemeknek házi kezelésbe vétele után csökkennek a terheink, úgy, mint Debrecenben és Temevárott látjuk. De ezek az üzemek nem váltották be a hozzájuk fűzött reményeket. Elő kell hát venni a betterment, az értéknövekedési adót. Aradon folyton újabb utcákat nyitnak, házakat törnek át, hogy új utca keletkezzék. Ez növeli a szomszédos házak értékét, udvari épületekből utcaiak lesznek stb. Ezeket külön meg kell adóztatni.

Nagy zajongás keletkezett erre a merész kijelentésre.

— Adatokat kérünk. Kinek a házáról van szó?

Faragó tréfával ütötte el a követelést:

— Minthogy most a költségvetést csak általánosságban tárgyaljuk, hát én is csak álta-

Mikor később visszatértek a városba, Kovács reszkette közelbb hajolt az unokahuga füléhez:

— Tudod, mi jutott az eszembe? Égbekiáltó botrány lenne, ha anélkül távoznál Budapestről, hogy a legénylakásomat meg nem néznéd. Tudod, ugy-e, hogy csinos kis palotám van a Bulyovszky-utcában?

— És mit lehet látni nálad?

— Mindent, ami egy intelligens asszonyt érdekelhet: képeket, ritkaságokat s néhány olyan majolikát, aminőt egész Európában nem találz... Boldog lennék, ha egy-két darabot emlékül elfogadnál tőlem... Félóráig ott maradsz nálam, aztán hazaviszlek a hotelembé...

— Megígéred, hogy tisztességesen viseled magad, ha fölmegek hozzád?

— Azt hiszem, fölteszed rólam, hogy nem élek vissza a védteien unokahugom helyzetével...

Tíz perccel később Hédi asszony látható érdeklődéssel járt szobáról szobára a Kovács igazgató pompás kis palotájában, mely csakugy ragyogott a villamos csillárok fényében. Az egyenruhás legény theát és édességeket hozott egy szőnyeges fészekbe s Hédi elismerőleg csettintett a nyelvvel:

— Mondhatom, hogy neked jól fölvitte az istenke a dolgodat... Tudtam, hogy nagy ur vagy, de ekkorának már csakugyan nem képzeltelek...

Kovács utóbb helyet foglalt a huga mellett, s hálásan kezet csókolt neki azért a kitiüntetésért,

lángosságban utalok a házak értékének emelkedésére.

Azután ismételte, hogy a belterment meg kell teremteni. Ez erkölcsi tekintetből is fontos, mert a belterületi háztulajdonosokat így jobban megfojtják adóztatni, mint a külterületeket. Eddig jobbadán a külvárosok lakói csak adófülléreiből fejlesztették a belváros. Ez igazságtalanság!

— Ohó, ez tulzás!

— Ez igaz!

— Ez nem igaz, — kiáltották összevissza a városatyák olyan hangnemben, a nyílen városrészből kapták mandátumukat.

— A munkások is hozzájárulnak a város jövedelméhez, — folytatta Faragó — a fogyasztási adókkal, a borítaladóval, s nem kapnak semmi ellenértéket.

— Hát ne igaznak bort! — kiáltotta Müller Károly, akit különben ózintónak unatott ez a fontos ügy s nem egyszer nevéve jegyezte meg:

— Mit erőlködik úgy ez a fiatal kolléga. Vagy talán éceszgéber akar lenni?

Faragó nem engedte magát letorkolni.

— A város terhei folyton nőnek a kölcsönök megkötésével is. A legutóbbi községi, amelyet a budapesti kartellbankokkal kötött a város, nagy terhet hozott.

Azzal fejezte be beszédét, hogy a város adósságait valami előnyös kölcsönrel konvertálni kell. S végül fölemlítette, hogy a kisváltóviselők nem elég udvariasak a közönséggel szemben.

— Azt akarják, hogy szalonnnyelven beszéljünk a közönséggel, — kiáltotta közbe egy városi hivatalnok.

Varjassy Lajos válaszolt Faragó Rezsőnek.

— A belterment szabályrendelet már elkészült, — mondta — ki is van nyomtatva a egy hónap múlva a közgyűlés elé kerül. — Ami pedig a konvertálást illeti, hát mi nem szalagunk kölcsönök után, mert akkor előbb-utóbb olyan hirbe jutunk, mintha eső előtt állnánk. Folyton jönnek hozzám a városnak adandó kölcsönajánlatokkal, de a közvetítők horribilis proviziót akarnak. Tessenek ránk bizni, hogy mikor találjuk mi legalkalmasabbnak a konvertálást. A mostani pénzügyi helyzet nem megfelelő erre.

Faragó tudomásul vette a polgármester felvilágosításait.

hogy szegény tanyáját a látogatásával megtisztelte. Az asszony később, a gyermekkor emlékek hatására, álmodozva az ölébe kuporodott s zavart mosolylyal türtte, hogy bátyja a karcsu derekát átölelje.

— Mit csinálsz? — kérdezte a fejét rázva.

De aztán megnyugodva folytatta:

— Ha idegen lennél, pofon ütnelek, de az unokabátyám vagy, hát nem veszek komolyan...

Lassanként mindketten kipirultak, Hédi asszony kis-kábultan viszonozta a bátyja rokoni ösőkjait, aztán elmesélte, hogy neki sincs mit panaszkodnia a sorsa ellen. Derék és jószívű ura van, aki valósággal hercegnőként dől el, mindent megszerez neki, amit csak a szemé-szája kíván, s olyan kényelemmel és gazdagsággal veszi körül, hogy minden barátja irigylő érte. Isten tudja, még meddig dicsekedett volna, ha Kovács most szenvedélyesen magához nem öleli... De ekkor becsapta a szemét és a karja bágyadtan lehanyatlott...

Hajnal felé az igazgató hazavitte szép hűgát a szállodájába. Az asszony megigazitotta kibomlott hajfűrtjeit s közben egyszerre eszébe jutott valami:

— Igaz, megegyet kérdezni akarok tőled...

Csakugyan olyan rosszak a pesti asszonyok?... Csernoviban az a híre, hogy itt vannak a világon a legrosszabb asszonyok...

Szomaházy István.

(A városi üzemek.)

Nesnera Aladár megismételte azt, amit már a hármass bizottság ülésén hangzottatott; tudniillik, hogy a városi üzemeket külön kell elszámolni s azokat el kell választani a köz igazgatás többi ügyeitől. Ez azért fontos, mert akkor kitűnik, hogy a városi üzem hasznot hajt-e vagy deficitál. Ha ráfizetéssel jár, akkor be kell szüntetni. Kifogásolja a csatorna-adó emelkedését. Nyolc évvel ezelőtt csak 2% volt a csatorna-adó, ma pedig 4%, pedig ma sokkal nagyobb a csatornahálózat, tehát az adóalaknak is nagyobbak kellene lenni. Ennek dacára a csatorna-adó folyton nő. Kívánja, hogy minden év végén részletes mérleget készítsenek a városi üzem minden ágáról. (Helyesítés)

Szathmáry Károly városi gépüzemigazgató felelt erre.

— A városnak üzei vannak — mondta — s nem üzletei. Ez pedig két különböző dolog s mégis folyton összetévesztik.

Jegessy Károly tréfásan szólt közbe:

— Ha hasznot hajt, akkor üzlet, ha deficitál, akkor csak üzem.

Szathmáry: A csatorna, jéggyár, autobusz, vízmű nem arra való, hogy hasznot hajtson, hanem hogy szükségleteket fedezzen. Hogy az üzemek drágák, ez azért van, mert külön kezelik azokat. Ha egyesítik a kezelésüket, akkor olcsóbb lesz.

Adler Andor pártolja Nesnera javaslatát. Nem kívánja, hogy azonnal különítsék el az üzemeket a rendes közigazgatástól, hanem hogy foglalkozzanak az eszmével s így megtudhatjuk: hogyan lehet javítani az üzemek üzleti eredményén. A mostani költségvetésből ez nem tűnik ki. Letár és zömörleg készülő a városi üzemekről minden év végén.

Varjassy polgármester javasolja, hogy a közgyűlés nevisse a főszámvétőt a költségvetésnek új formában való elkészítésére, helyesebben, hogy erre nézve tegyen véleményes jelentést a törvényhatóságnak. Azzal először a pénzügyi bizottság foglalkozzék s csak azután hozzák a közgyűlés elé. Ha ez megtörténik, csak ezután lehet döni arról: hogyan kezelte senek a városi üzemek.

A közgyűlés elfogadta a polgármester indítványát.

(Apróbb adományok.)

A közgyűlés azután a 4 tüzőtő esővezetőnek egyenkint 100 korona működési pótlékot, Kovács Antal rendőrhadnagyának 300 koronát szavazott meg, amíg a bejelentő hivatalt is kezeli.

A nyomozó rendőröknek 200 korona pótlékot szavaztak meg. Nagy derűtséget keltett Müller Károly kijelentése:

— Még kell adni nekik, mert legalább éjjel jól vigyáznak ránk.

Végül úgy általánosságban, mint részleteiben elfogadták a költségvetést.

MULATSÁGOK.

(=) Kedélyes estély. Az aradi nyomdász szakszervelete és a Gutenberg dalkör 1910. évi november hó 27-én, vasárnap este a Kánya-féle Városi sörözőben összes helyiségében kedélyes estélyt rendez, amely alkalommal a Gutenberg dalkör új dalokkal fog fellépni. A műsort a rendezőség úgy állította össze, hogy az minden tekintetben megnyerje az ott megjelenőket tetszését.

(=) Az aradi kir. főgimnázium „Petőfi önképzőköre” e hó 13-án, vasárnap délelőtt fél 11 órakor nyilvános ünnepélyt rendez a liceum dísztermében. Belépő díj nincs.

Utólagos panaszok a pénztári orvosok megegyezése miatt

— Lemondott az orvosi tanács. —

Távirati tudósítás.

Arad, november 9.

Az országos betegsegélyző és munkásbiztosító pénztár igazgatóságának akar kellemetlenkedni az állandó orvosi tanács, melynek azt az érdemét el kell ismerni, hogy a pénztár orvosi szolgálatát szervezte, de a munka elvégzése után feltétlen diktátor akart lenni a pénztárnál, úgy hogy a legutóbb lezajlott orvos mozgalmat is oly módon irányította, mely majdnem szakadásra vezetett az intézmény és annak orvosai között.

Mint fővárosi tudósítónk jelenti, az orvosi tanács tegnap este Temesvári Rezső dr. egyetemi nagánanár elnöklésével ülést tartott, melyben elhatározta, hogy lemond megbízásáról és megszűnik a pénztárnak szerveként működni. Ez a testület volt a pénztár első tanácsadó fóruma. Nagy munkát fejtett ki az orvosi szolgálat szervezése körül, de az utóbbi időben az orvoskérdés rendezésében oly elveket vallott, melyek a pénztárat teljesen az orvosoknak szolgáltatnák volna ki.

Ez év tavaszán a pénztár igazgatóságának megkeresésére az orvosi tanács kidolgozott egy orvosi szolgálati, fegyelmi és díjazási tervet, mely szerint az egész országban az orvosi szolgálat egyöntetű eljárás szerint történt volna, de a pénztárt az orvosokkal szemben úgy megköttette, hogy az tűrni lett volna kénytelen minden beavatkozási jog nélkül az orvosok egyeduralmát.

Ismeretes, hogy az orvosok, mikor szövetségük útján, titokban, ennek a szabályzatnak elkészítéséről értesültek, mintegy parancsára kijelentették, hogy a szerződéseik lejártakor nem tárgyalnak a pénztárakkal másként, csak a szövetség útján és csak is oly feltételekkel vállalnak munkát, ha a pénztár a fegyelmi eljárásba nem akar a maga tisztviselői révén beavatkozni.

Az országos pénztár igazgatósága megszét vette a dolognak és még mielőtt megkapta volna a tanács tervezetét, a maga tisztviselőivel is dolgoztatott ki egy szabályzatot, melynek igen helyes alapelve az, hogy a pénztári orvos éppen olyan tisztviselő, mint az adminisztratív teendőket végző hivatalnokok, akiket fegyelmi uton el lehet bocsátani és akiknek fegyelmi ügyében maga a pénztár igazgatósága dönt.

Ezt a szabályzatot lojálisan bemutatta az igazgatóság az orvosi tanácsnak. Feleletül azt kapta, hogy a tanács nemcsak, hogy nem fogadta el, hanem felszólította az orvosi kart, hogy az igazgatóság tervezetét brüszkírozzák.

A pénztár igazgatósága azonban nem vette figyelembe az orvosi tanács állásfoglalását, — mondja fővárosi tudósítónk értesítése szerint a tanács lemondásáról kiadott hivatalos közlemény — hanem a vidéki orvosok és pénztárak között létrejött megegyezések során úgy járt el, mintha az orvosokkal a tanács által kidolgozott szabályzat alapján tárgyalna, holott az orvosok az igazgatóság fegyelmi szabályrendeletét kapták.

A tanács elejét veendő az ebből keletkező további bonyodalmaknak, elhatározta lemondását.

Megjegyzendő, hogy Aradon például mindenki, meguk az orvosok is tudták, hogy a pénztár igazgatósága által kidolgozott szabályzat alapján tárgyaltak a békés megegyezés feltételeiről és így legalább is érthetően a tanács kommunikéje.

Miért bukott meg a koalíciós kormány?

— Tisza István a hadseregről. — A miniszterelnök a kormánybukás titkairól. —

— A magyar delegáció ülése. —

Távirati tudósítás.

Arad, november 9.

A közös ügyek tárgyalására kiküldött magyar országos bizottság ma délelőtt 10 órakor Láng Lajos elnöklésével ülést tartott, amelyen a közös miniszteriumok részéről *Schönaich* báró közös hadügyminiszter, *Burián* István báró közös pénzügyminiszter, *Montecuccoli* gróf tengerészeti parancsnok, továbbá *Eszterházy* Pál gróf és *Hoffmann* Hugó altábornagy osztályfőnökök, a magyar kormány részéről pedig *Khuen-Héderváry* Károly gróf miniszterelnök és *Hazai* Samu honvédelmi miniszter voltak jelen.

Láng Lajos elnök az ülést megnyitván, a jegyzőkönyv hitelesítése után az egyeztető hetes albizottság tagjaiul egyhangulag megválasztották: *Beöthy* Lászlót, *Hagedüs* Lorántot, *Miklós* Ödönt, *Pap* Gézá, *Rosenberg* Gyulát, *Wickemburg* Márk grófot és *Zichy* Ákos grófot.

Ezután folytatták a hadügyi albizottság jelentésének általánosságban való tárgyalását.

Támadás a koalíció ellen.

Elsőnek *Issekutz* Győző szólalt fel, aki a nemzeti munkapárt ellen a tegnapi ülésen elhangzott invektívákat az objektív argumentumok minden erejével igyekszik visszautasítani. Teljes novum előtte, hogy a koalíció három pártjának — miként azt *Mezőssy* tegnap mondotta — egységes katonai programja lett volna.

Apponyi Albert gróf, *Rakovszky* István és *Bakonyi* Samu (közbeszólanak): De volt!

Issekutz Győző: Ez a program azonban nem volt az önálló magyar hadsereg programja. Furcsának találja, hogy ezzel szemben a mostani függetlenségi párt ezt az egységes katonai programot állítja fel, holott azóta csak az emberek változtak, de nem egyuttal a viszonyok is.

Mezőssy maga is elismeri, hogy a jelenlegi kormány nemzeti követelményekkel lépett fel: annak a nézetének adott azonban kifejezést, hogy ezeket a követelményeket a kormány el fogja ejteni. Szólvé nézete szerint sem a kormány, sem a többség nem szolgált rá arra a gyanúsításra, hogy a saját programját nem fogja fel komolyan. Az ilyen gyanúsításokat különben is veszélyesebbnek tartja az országra nézve, mint akár az osztrák ellenfeleknak leg-erősebb ellenállását.

A tisztikar bírálata.

Holló Lajos helyteleníti, hogy a delegáció többség sok disz között folytatja tárgyalását. Ami diszt az országos bizottság kifejt, azt a képviselőháztól vesszi el. Ez a bizottság sem szuverén testület, hanem az országgyűlésnek egy kiküldött bizottsága. Kifogást emel a közös miniszteri költségvetésnek helytelen szerkesztése ellen. Azt óhajtja, hogy a költségvetésnek alkotmányos kereteket adjanak, a formákat tartsák meg, hogy ezáltal a hadvezetőség és a delegátusok helyzete is könnyebb legyen.

Nem helyes, hogy olyan tisztakat nevevelünk, akiknek kiképzése nem felel meg a mai követelményeknek. A tiszti létszám nálunk olyan magas, mint talán sehol Európában. Nagyobb műveltségű tisztokra van szükség és ekkor a kisebbszámú tisztlétszámot háboru idején az intelligens tartalékos tisztekkel lehet pótolni. A tiszti foglalkozás ma már nem olyan

uri foglalkozás, mint régen volt. A tisztikar hivatása igen nehéz, nekünk tehát gondoskodnunk kell tisztességes anyagi ellátásukról. Sajnálatos, hogy a tiszti előléptetés terén olyan rendszer uralkodik, hogy nem minden érdemes tiszt előmenetele van egyformán biztosítva. A tiszt mindig retteg attól a gondolattól, vajjon megüti-e azt a mértéket, amely képessé teszi, hogy magasabb rangba jusson, vagy belekerül-e 40—45 éves korában abba a rostába, amely a feleslegeseket kiselejtezi.

Aki a hadsereget ma az illető állam szellemével szembehelyezi és nem akarja, hogy a hadsereg avval a szellemmel kongruens legyen, az tönkre teszi azt a hadsereget. Milyen megsegényítő reánk nézve folyton hiába küzdeni azért, hogy a magyar nemzet a maga intelligens gyermekeit a hadsereg tisztjei között elhelyezhesse! Nem volnánk hű képviselői Magyarországnak érdekeinek, ha mindazt, ami a nemzet jogából kifolyólag megillet bennünket, nem követelnénk.

A hadügyi albizottság jelentését nem fogadja el.

67-es ellenrők.

Rakovszky István, az egyetlen 67-es ellenzéki párt tagja megszavazza a költségvetést, de nem mondhat le bizonyos nemzeti követelmények hangoztatásáról. Hosszasan fejtegeti a két éves katonai szolgálat és a büntető eljárás ügyét. Az utóbbira vonatkozólag sürgeti a reformot, mert e tekintetben ma is *Mária Terézia* korabeli állapotok uralkodnak. Szükkeblűnek tartja az osztrák államvasutak eljárását, hogy nem ad kedvezményes jegyet az Ausztriában állomásozó magyar katonáknak, holott ezt a magyar államvasut már rég megadta. A bűnvádi perrendtartás reformját a perpetuum mobilehez hasonlítja. Kijelenti, hogy a reformot csak úgy szavazza meg, ha a magyar tárgyalási nyelv teljes mértékben érvényesül. Kérdést intéz a hadügyminiszterhez, mondja meg egyenesen és határozottan, hogy mikor lesz meg a reform és a tárgyalási nyelv magyar lesz-e.

Felfüggesztett elvek.

Kossuth Ferenc a hadsereg intenzívebb fejlesztését többre becsüli, mint az eksztenzi- vet. Az életfenntartás ösztönét a harc órájában csak a lelkesedés tudja legyőzni. Hogyan lehetséges ez ott, ahol a katona nemzeti érzszeit semmibe se veszik. Statisztikával bizonyítja, hogy amikor az osztrák-magyar hadseregben magyar vezényszó is volt, sokkal több csapatát nyertek az osztrák-magyar csapatok. Hivatkozik a nemzet nagy szegénységére, a melyre való tekintettel nem lehet az adókat emelni anélkül, hogy a hadsereg a nép előtt gyűlöletessé ne váljék. A koalíció álláspontját igazolva fejtegeti, hogy a koalíció idejében a függetlenségi párt megszavazhatta a hadügyi költségvetést, mert akkor a katonai kérdések ki voltak kapcsolva és a függetlenségi párt elvi álláspontja fel volt függesztve. A koalíció megszüntével a függetlenségi párt visszatérhetett a maga álláspontjához. A költségvetést nem szavazza meg.

Ezután *Láng* Lajos jelenti, hogy a hetes bizottság időközben megalakult és elnökévé *Zichy* Ágost grófot, előadójául pedig *Rosenberg* Gyula drt. választotta. Ezzel a délelőtti ülés véget ért.

A déltitáni ülés.

Délután három órakor a delegáció folytatta tanácskozását.

Windischgraetz Lajos herceg azt bizonyítja, hogy a nemzetek életében ma is a fegyveres hatalom játsza a főszerepet.

Batthyány Tivadar gróf helyesnek látja a 35 éves szolgálati idő behozatalát. Kéri a hadvezetőséget, győződjék meg, hogy a hadsereg a mai szervezete mellett egészen jól funkcionál és a véderő fejlesztésében ne menjen olyan messze, hogy ez esetleg reakciót szüljön.

Tisza István gróf beszéde.

Tisza István gróf beszédében mindenkéltől *Holló* Lajos felszólalásával foglalkozik. *Holló* Lajos sajnálatát fejezte ki afelett, hogy a magyar delegáció mind többet vesz el a magyar parlament attribútumaiból, ahogy ő mondta, a fiu felveszi apja köntösét. Ezzel kapcsolatban az előadónak tett szemrehányást, hogy kár annyit beszélni a költségvetésről.

Tisza a konkluziót másképp vonja le. Ő azt tartja, hogy igenis beszéljenek minél többet a költségvetésről és kevesebbet a választójogról, meg más közjogi tárgyokról. (Élénk helyeslés és derűtség.)

Rátér azután, hogy a magyaroknak legnagyobb érdeke a monarchia nagyhatalmi állása. Dacára annak, hogy nagyhatalmi kormány vagyunk és gazdasági erőnk aránylag gyengék, el kell menni addig a határig, amikor elérhetjük, hogy a pozíciónk biztosítékát saját erőnkre alapíthassuk. A politikai adminisztráció terén a bürokratizmust valóságos kéjjel fizik, pénzben, időben és erőben igen sokat pocékolnak el. Ez a bürokratizmus meg van a hadseregben is, s ezt ki kell küszöbölni.

Véleménye szerint a hármasszövetség folytán kevesebbet kellett tennünk és kevesebbet kell tennünk ma is, mint amennyire biztosságunk szempontjából feltétlenül szükséges lett volna, ha a hármasszövetség nem létezne. Kétségtelen, hogy a hadsereg szempontjából két fontos tennivaló van. Ezek a tüzérség reorganizációja, s megfelelő szaporítása, és hogy a gyalogságnál véget vessünk annak a csaknem tarthatatlanná vált helyzetnek, amelybe mi az ujonckontingens elégtelensége folytán jutottunk. A mai taktika mellett életkérdés, hogy az a katona, akit az ellenség golyói elé küldünk, kiképzett katona legyen, mert aki nem képzett katona, nem más, mint ágyutöltelék. Már pedig a póttartalékos feleséget és gyermeket hagy otthon. Az általános védkötelezettség mellett véradóval tartozik mindenkinek és ha háborúra kerül a sor, a póttartalékosokt ép úgy a golyók elé állítják, mint a rendes három éves katonákat. Ellenben a két éves katonai szolgálati idő esetén a hadsereg csupa kiképzett katonából fog állni.

Csodálkozik, hogy vannak ellenzéki delegátusok, akik azt tartják, hogy minden ujoncjutaléknak addig ellene kell szegülni, amíg bizonyos nemzeti követelések nem érvényesülnek. A Justh-párt nagyon nehezen foglalkozhatja el ezt az álláspontot, mert hiszen ismételtelen kijelentették, hogy hajlandók lemondani a katonai programról, ha a bankkérdés kívánságuk szerint rendeztetik. A *Kossuth* párt pedig hajlandó lett volna az ujoncjutalék felemelésére a szolgálati nyelv bizonyos csekély módosítása fejében. Mi ragaszkodunk a 9-es bizottság programjához, azontul semmiféle követelést nem állítunk fel. Aton kívánság tekintetében pedig, amelyet felállítottunk, nem nyugtalankodunk, hanem megyünk a magunk útján, abban a biztos tudatban, hogy ezek a jogos kívánságok meg fognak valósulni.

Mezőssy Béla nagy önrzettel hangsúlyozta, hogy ő olyan ember, aki hivatalos állásában is megmondja véleményét mindenkinek. Szomorú, hogy ezzel dicsekszik. Mi csak szegény, közönséges, agyonszidott pesszovicsok vagyunk, minket csak olyan hazárulók tani-

tottak meg, hogy mi a kötelesség, miat Daák Ferenc, Andrássy Gyula és Tisza Kálmán, mégis mi nem dicsekedünk azzal, hogy tisztességgel teljesítjük kötelességünket, Mezőssy fél, hogy a kormány erkölcsi obiigóját nem ogja komolyan venni. Ez baj, de csak újabb keletű baj. Azelőtt, mikor a szabadelvű párt vezette az ügyeket, nem vette észre, hogy az osztrák körök a magyar kormányt nem vették komolyan. Ez újabb keletű baj, amelyet Mezőssy jobban tudhat, mint szóló. Az osztrák delegációban elhangzott egyes beszédek nem veszi tragikusan. A magyar nyelv érvényesülése és a jelvénykérdés tekintetében szóló nem ismeri el kompetensnek az osztrák delegáció tagjait, vagy bármely más osztrák faktort arra, hogy a magyar nemzet és királya közti megegyezést befolyásolják. Épugy tagadja, hogy ezen kérdés és az ujonc-jutalék felemelése között valami kapcsolat lenne. Vagy van szükség az ujoncjutalékra és akkor meg kell szavazni, vagy nincs rá szükség s akkor semmi áron nem szabad meg-szavazni.

Bizonyos szegyenkezéssel látja, hogy a nemzet közéletének kimagasló faktorai az ujonc-javaslat megszavazása ellen kívánságokat szögeznek. Ez nem parlamentáris álláspont, ez a középkori rendek álláspontja.

Azt mondta Mezőssy beszédében, hogy azért jutottunk kormányra, mert a legolcsóbb ajánlattevők voltunk. Mi nem vagyunk a legolcsóbbak, mert azt, amit nem tartunk a nemzet érdekében valónak, nem adjuk meg semmi áron, de amit szükségesnek tartunk, megadjuk ingyen, mert ezzel saját magunknak adunk. Mint olyan ember, aki a nemzetet nagy-nak, függetlennek, erősnek kívánom látni, kérem, kívánom, sürgetem és követelem az ujonc-létszám felemelésének mielőbbi megvalósítását.

Apponyi Albert gróf visszautasítja Tisza gróf beszédének azt a részét, amely arra vonatkozik, hogy a volt kabinet feladta volna a katonai kérdéseket. Híve a világbékének és az általános leszerelésnek. A jelentést nem fogadja el.

A miniszterelnök leleplez.

Khuen miniszterelnök hosszabban beszél. Kijelenti, hogy az egyes felszólalásokra vonatkozó nyilatkozatokat teljesen mellőzheti, mert már Tisza István nagybőrra megfelelt az ellenvetésekre. Mezőssy Béla delegátus egyenes ígéretet követel a kormány katonai programjának megvalósítására vonatkozólag, erre ő csak azt felelheti, hogy nem tudott ígérni és most nem tud fogadkozni. Ő csak multjára utalhat, amelyből mindenki tudhatja, hogy abban az éraban, a melyben programját nem tudja megvalósítani, nálánál veszekedettebb és gyorsabb lábú embert nem fognak találni. Nem ismer junktimot választójog és katonai követelések között, dacára annak, hogy a reform megvalósítását kívánatosnak tartja, de nem a véderő rovására.

Mezőssy delegátus a kormány tagjait olcsó Jánosoknak állította oda. (Derűltég.) Erre Tisza István megadta a választ, de mégis ki akarom jelenteni azt, hogy olcsóbbak voltak ők nálunknál. (Mozgás.) Nem akarok rossz viccel élni, de a historiai igazság szempontjából szükségesnek tartom rámutatni arra, hogy a megelőző kormány nem azért bukott meg, mert katonai programjának nem tudott érvényt szerezni, hanem a kormány bukásának igazi oka az volt, hogy nem tudta az összetartást a maga soraiban fentartani.

Apponyi Albert személyes kérdésben visszautasítja a miniszterelnöknek ezt a kijelentését.

Khuen miniszterelnök kijelenti, hogy azért bivatkozott a koalíció bukására, mert köztudomásu, hogy az előbbi nem tudott megegyezni abban, hogy költségvetést, vagy indemnitást nyújtson be a Háznak.

Apponyi Albert kicsinyesnek tartja ezt a kijelentést.

Hoffmann Hugó altábornagy az örkényi gyakorló tér ügyében beadott interpellációra válaszul e zszel az ülés folytatását holnapra halasztották.

Pedig választás lesz . . .

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 9.

Egy röpke mondatban mennyi gondolat...! Mülek Lajos dr. törvényhatósági bizottsági tag röpitette bele ma a törvényhatósági bizottság közgyűléstermébe ezt a című választott mondatot. Már az ülés vége felé történt, kevesen voltak a választottak, ugyanarra kevesen, hogy Urbán Iván főispán maga kérte a közgyűlésnek ott felejtkezett igen tiszteletreméltó töredékét, hogy a textil-gyár munkásalakásainak érdekes és fontos ügyét ne is tárgyalja a közgyűlés, halassza a jövő hónapra, a mikorra a törvény utasításának megfelelően valamennyi városatyát meghívják az ülésre, mert törzsvagyony elidegenítéséről lesz szó.

— Tárgyaljunk most és szavazzunk a jövő hónapban — indítványozta valaki, aki úgy lát-szik a szorgalmi jegyre pályázik.

— Nem vagyunk elegenden, — feleli a főispán — az urak nagy része sietett eltávozni.

— Pedig választás lesz! — kiáltotta Mülek dr. és egy pillanatig tartó hangos derűltá- get keltett.

De csak egy pillanatig. A másik pörben már magába térve esendes lett a tábor, amelynek lelki szemei előtt Mülek felidézte a:

Mene—Tekel—Ufarzint.

Nem jó az ördögöt a falra festeni. Választással nem tanácsos tréfálózni. Hát ha a tisztelt polgártársak megtalálják tudni, hogy a legtöbb városatya csak azért városatya, mert azzá választják és ezzel aztán pontum. Elfogadta a mandátumot és többé nem ismer se várost, se polgártárat egész a legközelebbi választásig.

Mülek Lajos ráütött a szeg fejére és talán igen sok fejben üt szegget ezzel a vészkiáltással.

— Még megeshetik, hogy a választók arra is tekintettel találjanak lenni, hogy a tekintetes ur öt peronyi jelenlétével szokta csak megtisztelni a közgyűlési termet és ezt számon kér-nék. Jaj de csunya világ lenne ebből, erre az alsó és felső végeken.

A textilgyár munkásházai denikve a jövő hónapra maradtak.

Ellenben ehelyett a polgármester mindjárt bevezetésül szolgált egy kis örvendtes hírrel. Kap valamit az aradi közönség, amiért nem kell fizetnie. Nem esodás esemény ez? Majdnem hihetetlen, de mégis úgy lesz, hogy a pótdók híres városában: pótvásár lesz. A kolera, meg a szájfájás elvitte az őszi vásár jóvedelmét. Nagy Kálmán fájó szívvel jelentette, hogy emberemlékezet óta olyan kevés rézkrajcárt nem szállított a városi pénztárba, mint tegnap. Ezt valahogy pótolni kell. Lesz pótvásár.

A város felir a kereskedelmi miniszterhez és kéri a rossz vásár javított kiadását. Urbán Iván főispán tanácsára Steigerwald Alajos ipartestületi elnök az iparosokat is összehívja és ők is kéri a miniszter jóakarátát.

A mi egyszer pót, azon ugyan áldás nem szokott lenni, de hát egyszeri kísérlet nem

árthat. Nincs az a szénás szekér, melyre még egy villával fel ne férne és talán az aradi kereskedők se hálnak bele, ha a város ilyen nagyon agyonszereti őket és a nyakukra hozza a sok sátoros vásározót, akik a haszon legnagyobb részét elviszik.

Uj divat keletkezett a közgyűlésen. Napirend előtt, alatt, felett és közbe már történtek felszólalások. De, hogy napirend után is interpelláljanak, arra talán még Wallfisch Ármán, Arad élő krónikája sem emlékszik.

Adler Andor követte el a reformot, aki a tárgysorozat kimerítése után azt a kérdést intézte Varjassy Lajos polgármesterhez, vajjon tudja-e, hogy a vasúti raktárokhoz vezető uton csak Eszterházy hercegtől felfelé járhatnak a kocsiutalajdonosok, mert legalább négy ló kell, hogy az elhanyagolt rossz uton a kocsit eljussan.

— Az én két gabém nem elég erős arra, hogy a sártengert megjárja és azért kérem a polgármester urat, hogy sürgősen intézkedjék.

— Holnap reggel intézkedem, — felelte a polgármester és Adler megnyugodott abban a tudatban, hogy ebben a demokrata világban ő segítette a népet ahhoz, hogy a négyes fogatokkal egy uton járhasson.

A napirend előtt és a napirend után között vajjon mi lehet? Természetesen csak a napirend. Elég sovány és elég száraz kis napirend, amelyet majdnem vita nélkül el is intéztek. Csak a hus-kérdés izgatta egy kevésbé a kedélyeket és hangsúlyozni kell, hogy Arad város törvényhatósága annyira akar segíteni a husinségen, hogy még a fővároson is tultesz és olyan erős ostromot intéz a kormány ellen, hogy ez valószínűleg azt a kevés hus is el-eszi előlünk ereje megacélozására, amit az inség meghagyott.

A főváros a szerb határ kinyitását kívánja.

Glück Károly elkezd licitálni:

— Élő hus szabadjon behozni Szerbiából!

— Azt kiszokták vinni — feleli egy másik kispazda.

— Élő állatokat gondolok — egészíti ki Glück ez indítványát.

— A kormány mondja ki az állatkiviteli tilalmat, mert hus kell a népnek, fokozza feljebb Mülek dr. az igényeket.

— Ez nem lesz helyes — szólal fel Varjassy Lajos dr. — mert a külfölddel kötött szerződések tiltják. A szerb határt megnyitni pedig Románia miatt nem lehet. Ergo — mondja egy hosszabb, de rendkívül érdekes előadásában — kérjünk argentinai husbehozatali vám és tarifa kedvezménynyel.

Urbán Iván jó lelke megszánta az éhező aradiakat és azt indítványozta, hogy kérjük valamennyit.

Igy is lesz.

A városnak annyi a pénze, gondolhatná az idegen, aki ma betévedt a közgyűlés termébe, hogy azt sem tudja, hol helyezze el?

Névszerinti szavazással döntöttek ugyanis a tanács ama javaslata felett, hogy a közpénzeket jövőre valamennyi pénzügyintézetnél egyenlő arányban kezeltesse betétként. A ravasz törvény névszerinti szavazást követel, mert azt akarja, hogy mindenki viselje a felelősséget, ha esetleg valamelyik pénzügyintézet megtartaná a város pénzét.

Az imitt-amott ülő néhány városatya fázott is ettől a szavazástól és azt szerették volna, ha elhalasztják a szavazást.

— Ne tessék félni — bátorítja őket Urbán főispán — azok is viselik a felelősséget, akik nincsenek jelen. Van erre kuriai döntvény.

Hárman azonban minden eshetőségre biztosítanák akarták magukat és nemmel szavaztak. Vajjon ki lehetett az első. Hát ki? *Blaskovits Antal*, aki az aradi pénzügyeket nem szereti egyforma szeretettel és ezért a tanács javaslatára ellen szavazott. Vele *Don Konstantin* és *Müller Károly*.

Miután még *Bedő Á-pád* dr. rokkantságának megvizsgálására kiküldötték *Tisch Mór* dr. főorvos, *Kabdebó János* dr. és *Issekutz László* dr.-ból álló bizottságot és elhatározták, hogy a veszélyes körülmények konyhakertészeti létesítmények és hogy a polgári leányiskola biztosan kibővíüljön, kétszeri elutasítás után most harmadszor kérnek állássegélyt a minisztertől, — a főispán bezárta az ülést és a jevoit őt városi szétosztott.

A János csodálkozva rázta a fejét az előszobában, míg felségeit a télikabátokat.

— Mi az János — kérdezte Múlek d. — miért rázta a fejét?

— Azért tekintetes uram, mert olyan kevesen voltak a közgyűlésen.

Pedig választás lesz...

Táblabíró és főszolgabíró pöre.

— A battonyai kaszinó titkai. —

(Saját tudósítók telefonjelentése.)

Szeged, november 9

Ma kezdte meg a szegedi büntető törvényszék a tárgyalását annak a pörnek, amelyet *Simon Ákos* táblabíró, a battonyai járásbíró ságnak évekig volt vesetője, indított *Petrovics Mihály* battonyai főszolgabíró ellen.

A pör előzményeiről a mai tárgyalásról ez a tudósításunk szól:

(Az előzmények.)

Az 1909. év január 9-én a battonyai kaszinóban rátámadt *Simon Ákos* kir. ítélőtáblai bíró, a battonyai járásbíró ság vezetője *Petrovics Mihály* járási főszolgabíróra, hogy Battonyán az utcák nagyon gyéren vannak világítva. Miután *Simon* e panaszával mindenkit zaklatott, a főszolgabíró kijelentette, hogy a világítás a község autonóm joga, neki abba beleszólása nincsen. *Simon* tovább piszkálta a főbíró, akit erre elfogott a harag és így fakadt ki: „Kikérem magamnak egyszer és mindenkorra, hogy az ur az én dolgaimba avatkozzék, mert az ur nekem nem felettes hatóságom, de különben is seperjen mindenki a háza előtt, van az urnak a járásbíró ság előtt seperni valója, ha én seperem baj lesz, mert van elég adatom”. *Petrovics* nek ez a kijelentése fülébe jutott a többségnek, mely utasította *Simon* táblabírót, hogy kérjen az igazságügyminisztertől felhatalmazást a rágalmazási per megindítására. A táblabíró kért, a miniszter adott meghatalmazást, a szegedi ügyész megindította az eljárást, a vizsgálat során kiballagatták a főszolgabírót, aki azt mondotta, hogy a neki imputált kifejezéseket használta, azok tartalma pedig az, hogy *Simon Ákos* hivatali kötelességeinek teljesítését elmulasztja, hivatali kötelességeit felületesen teljesíti, mint bíró és mint magánegyen a tiszteletre és bizalomra méltatlan, mert a kaszinóban hazard játékot engedélyez, a játékosoktól sajtópénzt (kibicpénzt) fogad el, a kasszába belenyúl, onnan pénzt vess ki és különösen ezt olyan emberekkel teszi, akik neki alárendeltjei, pl. a bírósági végrehajtó, a kaszinó bérlője. *Polgár József* kir. közjegyzővel meg nem engedett baráti viszonyban van, ettől ajándékokat fogad el, szivar, bort, gyümölcsöt, ásványvizet, a fiának a közjegyző

vel esínáltatott frakkot, ezen ajándékok fejében azután *Simon* prasszionálta az alárendelt bírót, hogy a hagyatékok leltározását ne a községi jegyzőnek, hanem a közjegyzőnek adják, a közjegyzőnek a törvényesnél magasabban felszámított díjait hagyják jóvá, stb., a felekkel, az ügyvédekkel szemben goromba, durva, — a társhatóságokról, bírótársairól becsmérlőleg nyilatkozik stb.

A vizsgálat során a vádak közül bizonyítani igyekezett *Petrovics* még azt is, hogy *Polgár* közjegyző reávette özv. *Verhovay Gyulánét*, egy egyedül álló dúsgazdag özvegyet (*Verhovay* antiszemita vezér özvegye) mikor az már előző nap egy teljesen perfekt végrendekezést eszközölt, hogy *Simon* ra is hagyjon valamit. Erre *Simon* kérte *Polgárt*. *Polgár* azt mondotta: ez bajosan fog menni, *Simon* biztatta: mond, hogy rokonok vagyunk és én fogom a hagyatéki ügyet elintézni.

Polgár kiment *Verhovayné* tanyájára, kapacitálta halál os ágyán az özvegyet, aki folytonosan hangoztatta, hogy *Simon*-t nem is ismeri, nem rokona, végre azonban annyira erőszakolták, hogy mégis hagyományozott a táblabírónak 500 koronát; hogy *Verhovayné* halála után *Simon* azonnal küldte a bályeges nyújt a pénzért a hamarabb is megkapta hónapokkal a pénzét, mint a többi hagyományoz. mert fordőre kellett mennie; hogy a hagyatéki ügyekkel foglalkozó bírót rávette arra, hogy a hagyatékok leltározásával ne a községi főjegyzőt bizza meg, hanem a közjegyzőt, aki azonban a leltározásról lemondott, mert saját vallomása szerint őt *Simon* arra akarta rábírní, hogy saját előlaira leltározzák az ezüsttárgyait; hogy egy olyan felebbezést, melynek hangja a táblabíró ellen irányult, a felebbezést benyújtott ügyvéddel visszavétetett, dacára, hogy az már be volt iktatva a reá volt vezetve az érkezési szám. Amikor *Polgár* közjegyzővel összeveszett, ez utóbbi egy sértő levelet írt *Simon*-nak, melyben mindennek elmondotta, követelte vissza az ajándékokat. A levélről egész *Battonya* tudott, mert azt *Simon* mindenkinek megmutatta, de soha eszébe nem jutott, hogy ezekért a bíróság utján elégtételt vegyen.

(A mai tárgyalás.)

A rágalmazási pernek ma volt a fő tárgyalása a szegedi törvényszék előtt. A fő tárgyaláson *Pékay Elek* táblabíró elnökölt. Szavazó bírák voltak *Gerhauer József* és *Nagy Zoltán*, míg a jegyzőkönyvet *Detre Pál* törvényszéki jegyző vette gyorsírói jegyzetekkel. A vádat *Harsányi Elemér* ügyész képviselte. A sértett táblabíró részéről *Reiniger Jakab* dr., a vádlott részéről pedig *Krenner Zoltán* dr. aradi ügyvéd jelentek meg.

A tárgyalási termet már a tárgyalás megkezdése előtt zsúfolásig megtöltötte a hallgatóság. A büdözött tacuk száma oly nagy, hogy a motoroson külön pótkocsit vittel be őket *Battonyáról Szegedre* a tárgyalásra.

Krenner Zoltán dr. védőügyvéd a tárgyalás megnyitása előtt terjedelmes indítványban kérte a tárgyalás elnapolását és az iratoknak a Kuriahoz való felterjesztését, mert szerinte a szegedi bíróság nem lehet elfogulatlan egy szegedi bíróval szemben, amúgy is inkább, mert egy kartárral szemben ugyis inkább előzésre hajlandó a bíróság. Megokolja a kérvényt azzal is, hogy a bíróság esetleg a szegedi törvényszék elnökével szemben is forde helyzetbe kerül, mert ő volt felettes hatósága a sértettnek, akit hivatali kötelességszegéssel vádolnak, akitnek ténykedése miatt tehát részben az elnök felelős.

A bíróság az indítványt rövid tanácsko és után visszautasítja, mert a Kuria az ugyan-

ezen okokból kért bírőküldést már egyszer megtagadta.

E őször a vádlottat hallgatták ki.

(A főszolgabíró vallomása.)

Petrovics Mihály főszolgabíró: Az inkriminált szavakat valóban használtam, de nem érzem magamat bűnösnek, mert a kifejezések használásakor olyan tényekről bírtam tudomással, amelyeket felsorolni és bizonyítani vagyok képes.

(Titkok a táblabíróról.)

Az elnök felhívására a védő előterjeszti a valódiság bizonyítására vonatkozó indítványát, amelynek tizenhét pontja a következő:

1. Hogy *Simon Ákos* táblabíró a társhatóságokról és alantasairól állandóan becsmérlő hangon beszélt.

2. A kaszinóban, amelynek elnöke volt, hazardjátékot türt meg, sőt maga is részt vett benne és kibicpénzeket fogadott el.

3. *Polgár József* battonyai közjegyző barátságát anyagi javak szerzésére használta fel és rávette egy végrendekezést, hogy az ő javára való végrendekezésre bírja rá.

4. *Wattay Albert* bírót, hivatali alantasát, utasította, hogy egy hagyatéki ügyben a leltározáshoz *Polgár* közjegyzőt rendelje ki, amiből egyéni hasznot remélt.

5. *Polgár* közjegyzőtől élelniszert fogadott el, oly mértékben, hogy az község szerte megbórátkozást szült.

6. *Dörner* esport-plébánost egy hagyatéki ügyben szabálytalan hagyatéki eljárás megindítására beszélte rá.

7. Ugyanígy járt el *Tomkai Ágost* örökösödési ügyben.

8. Budapesten *Polgár* közjegyzőtől kétszáz koronát kért azzal, hogy azt majd első táblabírói fizetéséből fogja megtéríteni.

9. Amikor *Polgár* összeveszett az egy ügyvéd közbejöttével számát készítettett az ajándékokról és tartozásokról.

10. Egy ügyet szüneteltetett, nehogy a törvényszéki elnök lássa, hogy *Polgár* közjegyző ellen ügyfelei túlmagas díjtételek miatt pört indítottak.

11. Egy sommás perben beadott felebbezést kiesérelt, mert az eredetiben rá nézve kellemetlen dolgok foglaltattak.

12. Sok pert aránytalanul hosszú ideig elhuzott, az ügyeket a jegyzővel tárgyalta, mialatt ő szobájában bizalmas barátaival politikai és társadalmi kérdésekről beszélgetett.

13. *Szegő Gyula* ügyvédnek megígérte, hogy kijárja ügyészi megbízottá való kinevezését.

14. Egyes ügyekben a felek részrehajlással vádolták és az egész környéken azt mondták, hogy inkább nem perelnek, semhogy *Simon* elé kerüljenek.

15. Egész *Csanád* és *Arad* megyében olyan hangot beszéltek róla, ahogyan bíróról és tisztességes emberről nem lehet beszélni.

16. Foszírozta a kiszállásokat, amelyek melléjövédalemmelel jártak.

17. Egy pénzügyi tisztviselőt azt állította róla, hogy lator módra járt el hivatalos kiküldetésében.

(A valódiság bizonyítása.)

A királyi ügyész a valódiság bizonyítását nem kérte minden pontra elrendelni. Ezért a bíróság tizenkét órakor tanácskozássra vonult vissza. Délután négy óráig tartott a tanácskozás, amelynek eredménye az lett, hogy tizenhárom ügyben elrendelte a bíróság a bizonyítást és evégből harminchat tanut fognak kihallgatni. Ugy az ügyész, mint a védő sem niségi panaszt jelentett be ez ellen.

A bizonyítási eljárás délután fél öt órakor

kezdődött. Először azokat a tanukat hallgatták ki, akikkel a kibicpénz elfogadását akarta a védelem bizonyítani.

(A sajtópénz.)

Gróf Károly battonyai végrehajtó azt vallja, hogy Simon ferbli közben tőle is fogadott el kibicpénzt, sőt egyszer, amikor nagyobb kasszát húzott be, benyúlt a kasszába és onnan egy koronát vett ki. Azt is vallotta Gróf, hogy a bíró maga is játszott.

Kohn József, a kaszinó bérlelője, Istvánffy Gyula földbirtokos, hasonló értelemben vallottak.

Prokop Dzsó gazdálkodó azt vallja, hogy Simon egyszer huszonegyes közben egy koronát tett, de mikor vesztett, nem fizetett és elment. Akkor azt mondta valaki:

— A nagyságos ur megint zsebelt.

Elezsánszky Kázmér battonyai szolgabírótól szintén kapott sajtópénzt. Egy alkalommal a szolgabírónál volt játék. Simon elhozta oda a gyermekeit s a kasszából mindeniknek egy fényes koronát adott.

Prokop vallomásátval megegyezőleg vallott Klein János battonyai ügyvéd, Fischer Árpád battonyai ügyvéd.

Leindorfer Lipót ispán, Dózsa Ferenc dr. makói ügyvéd, Pap Róbert dr. azt bizonyítják, hogy a battonyai kaszinóban általános szokás a sajtópénz adása.

Ezzel az elnök a tárgyalást a kései időre való tekintettel berekesztette s annak folytatását holnapra halasztotta.

Városatyá-jelöltek.

*

Leopold Zsigmond.

*

Vannak emberek, a kik sommire sem alkalmasak és vannak emberek, akik alkalmasak mindenre. Többségbe, sajnos, az előbbieket kerültek.

Leopold Zsigmond tehát a kisebbséghez tartozik. Sőt ama, nagyon kevesek csoportjába, akik mindenütt vezérek lesznek, ahova állítják őket.

Tegnap még kereskedő volt és gyáros, ma gazdálkodó és bankigazgató. De ha holnap tenge rész lenne vagy barkutató, akkor az ő alapossága és rendithetetlen kitartása ott is az első sorába emelnék. Ha kell: józanul reális. Ha kell: fiatalosan idealista. Reggel Lloyd-vezér, délből fináncférfi, napközben agrár és este művészbarát.

Politikával nem foglalkozott egészen az utóbbi időkig. Ez ellen a hálátlan mesterség ellen talán a józanság tiltakozott benne, talán az idealizmus. De amikor a legutóbbi képviselőválasztási mozgalmak elején elnökvé választotta az aradi munkapárt első kerülete: kitünt, hogy jobban ért a politika szövevényes mesterségéhez, mint nagyon sokan azok közül, akiknek feje ebben az iparban dresedett meg.

Most városatyának jelölte a párt.

Ha valakiről el lehet mondani, hogy a szereplést nem keresi, a nyilvános megtiszteltetéseket kerüli, a tömeg kegyeit nem hajszolja, akkor az a valaki bizonyára Leopold Zsigmond. Tagja virilis joggal a vármegye törvényhatósági bizottságának, ahova egyébként anyagi érdekei is fűzik. De amikor a párt és egyben Arad város szempontjából nézve az új városatyá-jelöléseket, megértették vele, hogy a kandidálás elől kitérni nem szabad: Leopold Zsigmond meghajolt a párt vezetőségének és az első kerület választóinak óhaja előtt.

És a város januári közgyűlésén a maga ismert szerénységével bevonul majd a közgyűlési terembe egy férfiú, aki elhozta oda komoly kötelességtudását, nagy képzettségét és poetikus lelkesedését.

A tanácsnak pedig nem csekély fejtörést fog okozni, vajjon melyik bizottságba sorozza be Leopold Zsigát. Mert nagyon kevesen ülnek abban a cifra mennyezetű teremben, akik egyaránt alkalmasak a gazdasági székbe, a pénzügyi bizottságba, a közlekedésügyi bizottságba, a gyáralapító bizottságba, a szüntügyi bizottságba, egyszóval valamennyibe.

A város javáért munkálkodók s rában pedig az első között lesz, mint ahogy az első közé került mindenütt, ahova állították.

És jövőre ilyenkor már bérbe adogatja a városi földeket, rendezgetni fogja a tisztviselők fizetését, bujja a költségvetés labirintusát, az átvonuló katonák elszállásolási ügyét, megazavazza a rendkívüli előlegeket, a gáj-külvárosi harangozó véglegesítését és emeli a pó adót.

Mind ezek mellett pedig marad, ami volt: reggel Lloyd-vezér, délből fináncférfi, napközben agrár és este művészbarát.

Por.

Mire készülnek a tanárok?

— Négycsász László dr. nyilatkozata. —

Távirati tudósítás.

Arad, november 9.

Tegnap este ért véget a tanárok kongresszusa, amely rájuk nézve igen szomorú eredményre végződött. Zichy János gróf kultuszminiszter ugyanis a tanárok küldöttsége előtt diplomatikusan ugyan, de elég érthetően és kevéken kijelentette, hogy nem számíthatnak kivánságuk teljesítésére. Ez természetesen éles hangokat váltott ki a tanárságtól s a délutáni kongresszus kemény kritikában részesítette a miniszter elutasító válaszát.

Négycsász László, a Középiskolai Tanár-egyesület elnöke a tanárság jövő feladatairól a következő kijelentést tette:

— Azt mondják, hogy a tanárság olyan határozatokat hozott volna, amely megrendíti a tanárság iránti jóindulatot. Ez a feltevés semmiivel sem igazolható. A határozatban az van, hogy a tanár-kongresszus fájdaómmal veszi tudomásul a kultuszminiszter nyilatkozatát és hogy folytatni fogja a küzdelmet. Hogy az ügyek intézésére végrehajtó-bizottságot választott, azon sem lehet megütközni. Erre szükség van azért is, mert a kongresszus határozatát végre kell hajtani, anyagát fel kell dolgozni és írásban fel kell terjeszteni a kormányhoz és a törvényhozáshoz. Informálni akarjuk a kormányt arról, hogy ez az állapot tarthatatlan. A bizottság nincs teljes hatalommal felruházva s nem kapott utasítást kultusztrájk szervezésére. A kongresszus nem teremtett olyan helyzetet, amely kényszer látszatával bírna a kormányra nézve. Egyelőre az a feladata a bizottságnak, tegyen meg mindent a fenyegető veszedelem elhárítására. Nem vagyok amellett, hogy lehetetlenségeket kívánjunk, mi csak azt kérjük, hajtsák végre azt, amit megígérték, tudniillik a státus rendezését. Ha ennek fejében ellenszolgáltatást kíván a kormány, ez lehetetlen álláspont, hiszen az állami szolgálat egyetlen ágában sem kértek áldozatot a státuszrendezés fejében.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Az aradi iparvédő szövetség rendezte havi közgyűlését e hó 14-én (hétfőn) este 6 órakor a márnok-egylet helyiségében (Központi szálloda) tarja meg. Az ülés tárgysorozata a következő: Törvényesítés a szövetség eddigi működéséről. Czeller és Glöck hirteloni vállalat ajánlatának ismertetése és tárgyalása. Előterjesztés a legközelebbi teendőkre nézve, különös tekintettel a közelgő karácsonyi vásárlásokra.

IRODALOM ES MUVÉSZET.

A színház műsora:

Csütörtök: Szép Heléna, operett. B) bérlet. Péntek: Beullemans kisasszony házasága, vigjáték. Bemutató előadás C) bérlet. Szombat: Beullemans kisasszony házasága, vigjáték. A) bérlet.

A „Társadalomtudományi Társaság“ aradi fiókjának felolvasó ülése. —

Arad, november 9.

A kereskedelmi iskola egyik tantermében vagyunk. A padokban csupa felnőtt ember: orvosok, tisztviselők, magánhivatalnokok, ügyvédek, néhány tanuló csak és egy pár uridő. Tulnyomólag ismerős intellektuelek. És a katedrán egy jószágon komolyan ügörgő öreg ur, aki nyugodt hangon, kerek és világos mondatokban beszél a legnehezebb tudományos dolgokról. Ez volt a mai felolvasó este külső képe.

Hat óra után néhány perccel nyitotta meg szép szavakkal Bácskay Béla dr. a Társadalomtudományi Társaság aradi fiókjának első ülését, amelyen aradi felolvasó szerepel. A Társaság a tél folyamán rendezendő felolvasásában a szociológiai ismereteknek lehetőleg rendszeres képét igyekszik nyújtani s ezért az előadások megnyitójául visszanyúl messze a legelső emberi társadalmaknak, sőt magának az embernek származása mögé és ismertetni kívánja a föld fejlődését és az ember származását.

Krenner Vilmos, a társaság elnöke mintegy egy órás felolvasás keretében foglalkozott a legújabb természettudományos buvárkodásoknak eredményeivel. Ismertetette a világegyetem keletkezésének Kant Laplace féle elméletét, a naprendszer kialakulását, a csillagászat legfontosabb tényeit, majd áttekintést nyújtott a föld geológiai alakulatairól. Végül áttekint az élőlények fejlődéstörténetére, ismertetően a XIX. század legnagyobb tudósainak, Lamarcknak, Darwinnak, Haeckelnek és Spensernek konzeptusait alkotó munkáit.

Az előadás végén, melyet a közönség lelkes tapsokkal honorált, vita volt, amelynek során Halász Jenő aceev. felügyelő a legmodernebb francia filozófusnak, Gustave Le Bon-nak kozmogóniai elméletét ismertette tömör, rövid szavakban, utána pedig Sárkány Ferenc dr. tett néhány találó megjegyzést a szerves lények keletkezésének kérdéséhez.

A tudós előadó november hó 23-án, szerdán este 6 órakor folytatja előadását a kereskedelmi iskolában.

—ó—s.

* Szép Heléna. Offenbach bájos muzsikája, kedves operettjét az elmúlt héten elevenítette fel nagy sikerrel a színház. A Szép Heléna meleg fogadtásban részesült ismét az aradi színházban s így az igazgatóság holnapra újabb műsorra tűzte.

* A Kölcsey egyesület első felolvasása a városi házban csütörtök délután 5 órakor kezdődött. Műsora a következő: 1. Elnöki megnyitó. Elmondja Krenner Miklós dr. alelnök. 2. Goldmark. Költemény; írta és előadja Mohos Ágost. 3. A 80 éves Goldmark. Írta és előadja Szendrey Mihály. 4. A házi tésók című operájából. Előli. Cseh Ferenc színművész és szonóán kíséri Tilger Árpád karmester. 5. Goldmark alkotásai. Zeneesztétikai tanulmány. Írta és előadja Wagner József dr. A felolvasás keretében a főgimnázium és felső kereskedelmi iskola férfikara előadja Goldmark-Gosche „A pásztor“ című daát. Wagner József dr. felesége zongorahíséretével előjátéka Goldmark Hegedűsenyének főbb részleteit. Végül előadásra kerül a B dur quintet 2. és 3. tétel a Wagner pár, Ro-

bitsek Samu, Scherhag Ernő és Scherhagné összejátékában.

* Képkiallítás Aradon. Wolf Károly előnyösen ismert festőművész képkiallítása vasárnap-tól kezdve megtekinthető Weisz Leó szalonjában. Az érdekes tárlat vasárnap nyit meg és díjtalanul megtekinthető Weisz Leonál.

* Schmidsfeldeni Schmidt Olga november 20-ikán tartandó hangversenyére szóló jegyek már nagyrészt elkelték. Jegyek még korlátolt számban kaphatók Weisz Leó hangversenyirodájában.

* Évszázados kutatások, rendkívül fáradságos ekspedíciók voltak szükségesek ahhoz, hogy Afrika teljesen műveletlen vidékeit felfedezzék. Borzalmas harcokat kellett vívni a majdnem állati sorban levő benszülöttekkel, hogy őket az európai kultúra számára megnyerjék. De a küzdelmeket siker koronázta, s ha Afrika belsejében vannak is még műveletlen, sőt ismeretlen területek, a tengerparton sajátságosan kifejlődött, rendkívül érdekes kultúra támadt. Az ember szinte nem tud bizoni a szemének, mikor az Urániában a nyugatafrikai tájakat szemléli. Egymás mellett látjuk ugyanis a tropikus vidékek vadságában fenséges tájait, a kultúra áldados eredményével együtt. Az afrikai pompás tájképek a mai műsoron láthatók utoljára. 241

Bűnhődés a botrányért.

(A kecskeméti huszárezredes nyilatkozata.)

Távirati tudósítás.

Arad, november 9.

Részletesen beszámoltunk arról a botrányról, amelyet Kecskeméten egy itas kaonatiszt, Forster Frigyes huszárfőhadnagy inscenált. A főhadnagy példátlan viselkedése — nőket és férfiakat a legbrutálisabb módon inzultált — az egész város közönségét felháborította s a sérelmek erélyes megtorlását követelik.

Bissingen Ferdinánd gróf ezredes, aki a katonaság és polgárság közötti jó egyetértést féltékenyen őrzi, mindent elkövet a felkorbácsolt kedélyek lecsillapítására. Ma délelőtt megjelent Papp rendőrőfkapitánynál s kifejtette, hogy mélyen sajnálja a történeteket; kerte a főkapitányt, nyugtassa meg a polgárság felzúgott kedélyét, mert Forsteren a polgárság sérelmeit szigorúan meg fogják torolni.

A tisztikar nevében Sárkány Miklós huszárfőhadnagy felkereste Dobos József nyomdászt s bajtársai nevében sajnálkozásának adott kifejezést a Forster részéről ért támogatásért.

A legsúlyosabb sérülést Emődny Lajos szenvedte, akinek fejét, arcát és hátát érték korbácsütések. A szerencsétlen fiatalember, a kiállott izgalmak következtében oly súlyosan megbetegedett, hogy orvosai komoly veszedelemről tartanak. Emődny tegnap a társdás után nyomban feljelentette Forstert a rendőrségen, majd pedig ma ügyvédje útján feljelentést tett a főhadnagy ellen a katonai hatóságnál.

Egy fővárosi estilap ma hosszabb közleményben mentgetni igyekezett Forster tegnapi cselekedeteit. Azt mondja, hogy a főhadnagy részeg volt, ez menti eljárását, különben pedig Forster főhadnagy igen joviális természetű, közkedveltségű, rokonszenves fiatalember. A cikk megállapítja, hogy Kecskeméten a lakosság felháborodása nem is olyan nagy arányú, mint azt az első pillanatokban gondolták. Az estilap munkatársa beszélgetést folytatott Papp rendőrőfkapitánnyal, aki kifejtette, hogy az ezredes fentárt nála s a legmesszebbmenő elégtételt ígerte meg a csúnyán megbántott városnak. Egyben a főkapitány igazolta amaz eljárást, hogy a botrány után magához hívatta az újságírókat s arra kérte, hogy hallgassák el az ügyet. Ennek az oka abban keresendő, mert az ezredes már tegnap megígerte, hogy a leg-

teljesebb mértékben elégtételt fog kapni Kecskemét város közönsége.

Kecskemétről jelentik: A városi tanács Kada Elek polgármester elnöklésével rendkívüli ülést tartott, melyen foglalkozott az egész várost izgalomban tartó botrányval. Elhatározta, hogy a rendőrséget megbizsa a tévnyálás hiteles megállapításával és ehhez mérten teszi meg a további intézkedéseket. A rendőrség megkezdte a sérültek kihallgatását.

Az ezred tisztikara elhatározta, hogy az ezred segédtisztjét elküldi valamennyi sérült-höz azzal a megajánlással, hogy az ezred nevében kérjen kocsánatot a történetekért. Bittó főhadnagy segédtiszt ma megkezdte látogatásait.

Járásbíró és szabómesterné szerelme.

(Ismeretlen helyre szökött szerelemes pár.)

Távirati tudósítás.

Arad, november 9.

Dunaszerdahely községből október hó 31-én eltűnt Udvardi József odaváló szabómester tüneményesen szép felesége, a 32 éves Siki Anna. A falubeliak és az elhagyott férj egyaránt meg vannak győződve arról, hogy az asszonyt megszóktatték. A szóktető Lenk Hugó volt dunaszerdahelyi, jelenleg gyöngyösi járásbíró. A faluban régóta tudták és szóbeszéd tárgyát is képezte, hogy a járásbíró szerelmi ajánlatokkal üldözi az asszonyt. Udvardiné azonban, ki az urát és két kis gyermekét rendkívül szerette, hallani sem akart Lenk ajánlatairól és hű maradt urához.

Lenket az asszony visszautasító magatartása nem térítette el azon tervétől, hogy Udvardinével viszonyt kezdjen, sőt az asszony érnysége még csak szította szerelmi tüzét.

Epen az időben, midőn Udvardiné határozott formában tudára adta a szerelmes járásbírónak, hogy urának tartozó hűségét nem fogja megszegni, áthelyezték Lenket a gyöngyösi járásbíróshoz. Ezután levelekben folytatta az ostromot, de a sűrűn érkező levelek feltűntek a férjnek, aki mindenről tudomást szerzett és megtiltotta a járásbírónak, hogy ne jéhez bármikép is közeledjék, különösen pedig, hogy továbbra is levelezzen.

Már ez időben a faluban mindenki arról beszélt, hogy Udvardinénak viszonya van Lenkkel. A szenzibilis lelkületű asszonyt valószággal kétségbesjtette ez a pletyka, de semmit sem tehetett ellene. Emellett még továbbra is ki volt téve Lenk zaklatásainak.

A járásbíró még az sem térítette el eredeti szándékától, hogy a férj is mindenről tudott. A pletykával sem sokat törődött, hanem tovább küldözgette áradozó leveleit, de most már nem postán, hanem az asszony környezete útján csempésztette be hozzá.

Ez a titkolódzó levelezés még újabb anyagot szolgáltatott a pletykának, mely hova tovább annyira elharapódzott, hogy Udvardiné elhatározta, hogy elmenekül környezetéből.

A terv lassan, lassan megérlelődött benne, férjének feltűnt, hogy szórakozott és szomorú. Különösen október 30-án feltűnő levert volt, úgy, hogy férje megdöbbenve kérdezősködött titkos bánata iránt, de az asszony minden felvilágosítást megtagadott.

Ejjel azonban, midőn az egész ház álomba merült, a szekrény lapjára tett egy kusza írásu, négy oldalas levelet, melyben egész szerencsétlenségét elpanaszolta. Megható szavakban bucsuzott el férjétől és gyermekeitől.

A levélben többek között így ír a szerencsétlen asszony:

„Édes jó Uram, bucsúss meg, de nem bi-

rom ki tovább a gyanúsításokat és az öt órai vonattal Komáromba mentem; a kilenc órással gyere utánam, hogy kellemetlenségem ne legyen.”

Két kis gyermekétől külön bucsuzott el a levél végén.

Reggelre kelve Udvardi megdöbbenéssel vette észre, hogy felesége eltűnt. Senki sem látta távozni a házból, csupán a bucsuzó sorok felfedezésekor győződött meg a mélyen sujtott férj a szomorú valóságáról, hogy felesége megszökött.

Udvardi a kilenc óras vonattal csakugyan felesége után utazott, de már nem tudta Komáromban feltalálni. Itt értesült arról, hogy Lenk járásbíró szóktette meg az asszonyt, akit valósággal a pletyka hajtott csábítója karjai közé.

Lenk az asszonyt Komáromban várta és magával vitte Budapestre. Udvardi követte őket a fővárosba is, de mindedig nem sikerült nyomukra találnia. Most azután bejelentette felesége eltűnését a rendőrkapitányságnál, ahol nyomoznak a szökevények után.

HIREK.

— Időjárás. Az aradi meteorologiai intézet jelentése szerint e hó 10-én az időjárás: enyhe, száraz.

— Zsilinszky Mihály iahörése. Bécsből jelentik: Zsilinszky Mihály volt államtitkár, aki mint delegátus Bécsben tartózkodik, ma este súlyos baleset érte. Zsilinszky a Klomser szállóban levő lakásáról a Kärtner-utra ment. Az egyik oldaláról a másikra akart átmenni, egy gyorsan száguldó automobil azonban eléje került. Hátra ugrott, de olyan szerencsétlenül, hogy elesett és nem tudott fektéből felkelni. A járőrök emelték fel és lakására szállították. Az orvosok a térdben törést konstataáltak. Az éjszaka folyamán állapota rosszabodott és a Löw-szatóriumba kellett szállítani.

— Főhercegnő és gróf eljegyzése. Bécsből jelentik: A lapoknak az a híre, hogy Montenuovo herceg első főudvarmester fia egy főhercegnőt fog eljegyezni, megfelelő a valóságnak. A huszonhárom éves Montenuovo Ferdinánd herceg eljegyezi Frigyes főherceg legfiatalabb leányát. Mária Alice főhercegnőt, aki 1893-ban született. A herceg, aki rokonságban áll dédapja, Neiperg gróf révén, a Habsburgokkal, egy udvari ünnepélyen ismerkedett meg jegyesével.

— Kik kaptak meghívót udvari ebédre? Bécsből jelentik: A delegációs udvari ebéd e hó 12-én és 14-én este hat órakor lesznek a Hofburgban. Az első delegációs udvari ebédre magyar részről a következők hivatalosak: Apponyi Albert gróf, Beöthy László, Dániel Ernő, Erdély Sándor, Forster Gyula, Harkányi Frigyes báró, Hegedűs Loránt, Issekutz Győző, Kammerer Ernő, Karácsonyi Jenő gróf, Kossuth Ferenc, Láng Lajos, Láncoz Leó, Mayländer Mihály, Mezőssy Béla, Miklós Ödön, Molnár Viktor, Nyegre László, Pejachavich Tivadar gróf, Rakovszky István, Sághy Gyula, Sándor János, Siposs Miklós, Szivák Imre, Telegdy József, Tisza István gróf, Wickenburg Márk gróf, Zichy Endre gróf, Zichy Ágost gróf és Chavrak Levin.

A második delegációs ebédre a következők hivatalosak:

Bakonyi Samu, Batthyány Tivadar gróf, Bogdanovits Lucian, Bohus Zsigmond báró, Chorin Ferenc, Cziráky Antal gróf, Gál József, Heltai Ferenc, Holló Lajos, Hosszu Vazul, Kulmer Frigyes gróf, Laszkary Gyula, Majláth József gróf, Márffy Emil, Melezer Vilmos, Nagy Ferenc, Papp Géza, Perczel Dezső, Rosenberg

Gyula, Rudnyánszky József báró, Solymossy Ödön báró, Szűllő Géza, Tallián Béla, Vojnich István báró, Werner Gyula, Windischgraetz Lajos herceg és Zeitinszky Mihály.

— Pénzüntézési közgyűlés. Holnap, csütörtökön, a hónap 10-én az Aradi Ipar- és Népbank rendkívüli közgyűlést tart az intézet emeleti termében. A közgyűlésre a részvényeseket ez uton is meghívja az igazgatóság.

— Kijelentés. Urbán Iván, Aradvármegye és Aradváros főispánja ma Novák Kornél világsi szolgabíró t. b. főszolgabíróvá nevezte ki.

— Kalandos hír Jeszenszky államtitkárról. A Bécsben megjelenő Reichspost tegnap azt a kalandosnak látszó hírt közölte, hogy Jeszenszky Sándor miniszterelnökségi államtitkár visszavonul, mert Khuen és ő között differenciák merültek föl. Az osztrák lapok szerint ugyanis Jeszenszky túlságosan exponálta volna magát Písa István gróf politikája mellett s emiatt támadt differenciája a kormányelnökkel. Ma illetékes helyről azt jelentik, hogy ez a hír otromba valótlanosság. Nem először terjesztenek ilyesmit Jeszenszky Sándorról azok, akiknek érdekében állana, hogy ez az erős kezű, törhetlen szabadelvűségű, nyílt eszű politikus visszavonuljon. Ezek a rosszirodulatu híresztelések azonban mindig hatástalanul puffantak el, mert a kormányelnök bizalmával változatlanul megmaradt államtitkára mellett.

— Az argentinai hus behozatala. Budapestről jelentik: A husdrágaság ügyében holnap délután értekezlet lesz a kereskedelmi miniszteriumban. Az értekezleten magyar részről Hieronymi kereskedelmi miniszter és Serényi földmívelésügyi miniszter, osztrák részről pedig a holnap Budapestre érkező Weizskirchner kereskedelmi miniszter és Pop miniszteri osztályfőnök, a földmívelésügy vezetője vesznek részt.

— Cook, a világsaló. Stockholmból jelentik: Mortensen Herold északsarki kutató levelet írt Grönlandból, melyben leleplezi Cook hirhedt expedícióját. Mortensen beszélt az eskimókkal, akik elmondták, hogy ők mentek ugyan Cookkal észak felé, de maximum pár napi járőföldre jutottak és az északi sarkot meg sem közelítették.

— A grófnő boszúja. Rómából jelentik: Mattes Colladó gróf, az olasz arisztokrácia egyik vezető egyénisége körülbelül egy évvel ezelőtt nőül vette egy elszegényedett, de még is fényes névvel bíró főnemesi család sarját. A házasság csakhamar boldogtalan lett, mert a gróf a leghihetlenebb módon kizárta és aláza meg a feleségét. Félvilági nőket vitt a kastélyába és a feleségét arra kényszerítette, hogy az orgiákon ő töltsen be a háziasszonyi tisztet. A grófnő nem bírta el ezt az egész országban mély felháborodást keltező bánásmódot. Néhány hónappal ezelőtt megszökött és férjének írott levelében azt írta, hogy szörnyű boszút fog rajta állani. A gróf detektívekkel kerestette a feleségét. Tegnap a titkos rendőrök megtalálták a főrangú hölgyet egy párizsi nyilvános éjjeli mulatóhelyen. A detektívek arra akarták rábírní, hogy térjen vissza férjéhez. A grófnő látszólag beleegyezését adta ehhez, csak azt kérte, hogy a mulató tulajdonosától kapott jelmezt a maga ruhájával cserélhesse el. Szobájába vonult vissza, a hol a hosszabb várakozás után behatoló detektívek eszméletlen állapotban a földön heverve találták meg. A grófnő mérget ivott. Azonnal orvost hívtak, aki gyomormosást alkalmazott és magához térítette. Kórházba szállították. Állapota aggasztó.

— Zendülés Szemplakon? A minap írtunk arról, hogy Szemplakon a 800 holdas hitbizományi erdőbirtokot árlejtés útján adják el. A kisgazdák szeretnék a birtokot megszerezni, mert ez csökkentené a kivándorlást. Néhány bérlő viszont olcsó áron megszerezne keríteni a kitűnő birtokot, hogy aztán drágán tulajdonosként rajta a gazdáknak. E birtok miatt a parasztság körében az utóbbi napok folyamán nagy izgalom keletkezett s állítólag zendülésben törtek volna ki, ha a hatóság le nem csillapítja őket.

— Nyilatkozat. Következő sorok közlésére kértek föl: Ma megjelent az „Arad és Vidék”-ben rólam egy közlemény, hogy a munkapárt összességét érlettem az alatt a jelző alatt, melyet tegnapi beszédemben használtam. Hogy e szándék tőlem távol állott, idézett szavaim igazolják leginkább, mert a munkapárt azon tagjainak magánéletét is, kikkel hol együtt harcoltam, hol szemben álltam, külön választottam a politikai tusaiktól. Tisztelettel kérek soraimnak helyet. Arad, 1910. XI. 9. Tisztelettel Schvaroz Zsiga.

— Üngyilkos főhadnagy. Bécsből jelentik: Weingartner Károly 27 éves gyalogos főhadnagy ma az Alser kaszárnyában szeretője szemeláttára föbe lökte magát. A főhadnagy csak nemrég került egy magyarországi helyőrségből Bécsbe, ahova a szeretője is követte. Állandó volt közöttük a viszály, amelynek a főhadnagy ma öngyilkossággal vetett véget.

— Az angol bányászsztrájk. Londonból érkezett utolsó távirat szerint minden összeköttetés megszűnt a szigetország és a kontinens között. A sztrájkolók elvágták a táviró- és telefonvezetékeket és felszedték a vasuti síneket. A lakosság rendkívül izgatott, a királyt is óránként értesítik az eseményekről. Marcody tábornok két ezred katonával vonul Cardiff felé, hogy a rendet helyreállítsa. A kormány elhatározta, hogy végső esetben a sztrájkot — ha kell, akár véráldozatok árán — erőszakkal letörli. A lázadók bombákkal felfegyverkezve várják a megérkező katonaságot.

— A veszthely rendezése. Következő sorokat kaptuk: A „nemzet földjének” rendezésére kiküldött bizottság f. hó 12-én (szombaton) d. u. 4 órakor a városház I. emeleti tanácstermében tartja első alapvető ülését. Az ügy fontosságánál fogva ezen az uton felkérem a bizottságnak igen tisztelt tagjait, hogy ezen ülésre teljes számban megjelenjen sziveskedjenek. Barabás Béla dr., biz. elnök.

— Megszökött ügynök. Békésről jelentik: Békésen e hó 5-én a csendőrség elfogta Jungbert László kölesönkövetítő ügynököt, aki Békésen Általános Hitelforgalmi Intézet cím alatt irodát nyitott. Jungbert ellen mintegy 26 békési gazda feljelentést tett, aiktól kölesönök kieszközléséért nagy közvetítési díjakat szedett és a kölesönt huzta halasztotta. Először egy békési özvegyasszony sorsjegyének ellopása miatt tett ellene feljelentést és mikor ez több gazda füléhez jutott, tömegesen adtak be panaszt ellene. Jungbert az idezés elől is bujkált és a csendőrség épp akkor fogta el, midőn végleg el akart utazni Békésről. Jungbert letartóztatásakor azzal védekezett, hogy a kölesönüzletek eddig azért késtek, mert a szegedi és szarvasi pénzüntézetek intézik késedelmesen. A csendőrmester a dolgok tisztázása végett Jungbertet két csendőr kíséretében szombaton Szegedre s azután Szarvasra akarta küldeni. Békésföldváron azonban hajnalig várni kellett a vonatra és amint megérkeztek, Jungbert Békésföldvár állomáson lefeküdt és alvást színlelt; a két fáradt csendőr ezt látva, szintén elaludt. Jungbert felhasználva az alkalmat, a két csendőr

mellől megszökött. A csendőrök szombat óta keresik. Jungbert 28-30 éves nős ember, kiről most kitudódott, hogy nyereségvágyból elkövetett bűncselekményért már büntetve volt.

— Akik Vitálist játszottak. Kisjenőről jelentik: Erdőhegyen két állami menhelybeli fiú, a 10 éves Balis Ferenc és a hasonlókorú Huszár József Vitálist játszottak. Balis volt a csendőr és Huszár játszotta Vitálist. A csendőr megakart a másikat láncozni, aminek azonban a Vitálist játszó gyermek erőiesen ellenállt s mivel az ál-Vitális a csendőr tekintélyét sértette, az utóbbi levette a szögről nevelőatyja töltött revolverét és azt a renitens fiúra sütötte el. A golyó a fiú mellén behatolt és a hátán jött ki. A súlyosan sérült fiút a kórházba szállították.

— Elhunyt főszdebizományos. Néhány hónappal ezelőtt kivándorolt Budapestről Komlós Artur főszdebizományos, aki sok adósságot hagyott itthon. Azzal a szándékkal ment ki, hogy az újvilágban pénzt szerez és kifizeti az adósságait. Mint most Newyorkból jelentik, Komlós meghalt, még mielőtt állást tudott volna szerezni.

— Angyalcsinálók városa. Halasról jelentik: Néhány napja esinos botrány foglalkoztatja a város közvéleményét. A rendőrség egy névtelen feljelentés alapján megindult nyomozással kiderítette, hogy Kállai Sándorné, született Hadházy Teréz bábaasszony évek óta rendszeresen foglalkozik magzatelhajtással. A rendőrség máris mintegy negyven esetet derített fel, melyben nemcsak szegény cselédek és bolti leányok szerepelnek, hanem számos ur asszony is súlyosan kompromittálva van. Az áldozatok csontvázeit megtalálták és most nyomoznak a bábaasszony büntérsai után.

— Elfogott gyilkos. Fiuméből jelentik: Ostrovia községben két év előtt meggyilkolva találták Macán János napszámot. A gyilkosság gyanúja akkor Franciskovics Mátyásra hárult, akit letartóztattak, de később bizonyítékok hiányában szabadon bocsátották. Most kiderült, hogy a gyilkosságot tényleg Franciskovics követte el, kit elfogtak. A gyilkos kilenc gyermek atyja.

— Születések és halálozások. Az aradi anyakönyvi hivatalban november hó 9-én a következő születéseket és halálozásokat jelentették be: Született: Oros István asztalosnak Ferenc nevű fia. Tomsity György lakatosnak Irén nevű leánya. Mihajlovs Sebő fuvarozónak Paulina nevű leánya. Kovács Sándor fékezőnek Mária nevű leánya. Meghalt: Péczán Konstantinné 40 éves napszámot neje. Özy Lahner Zsigmondné 71 éves magánzónó. Schüllinger Jozefin 24 éves bejárónő. Lánya Ernő 3 éves fiú.

— Cocus lábtörők, evezes szőnyeg, fürdő gyékény, parquet kefe és fényező gép, kefe-seprők, szőnyeg seprűgép, parquet fénymazak és más tisztítószerek, porolók, szesz, bor, must, szoba és fürdő hőmérők, látszóvek és női bőr és selyem táskák legnagyobb raktára Hegedüs Gyula üzletében Aradon, Andrassy-tér 15. Telefon 506. szám. 1761

— Francia tikörök legbiztosabb készítésére, — házilag — a likör aromá 1 evog 60 filler Vojtek és Weiszna. 279

— Az átutazók figyelmét tisztelettel föl hívjuk arra a körülményre, hogy az Aradi Közlöny a vasuti állomásnál nem a csomagszállító részvénytársaság alkalmazottjánál, hanem lapunk külön megbízottjánál kapható az állomás előtti téren.

Nyomatványok beszerzésénél kérjük forduljon lapunk nyomdájához, hol igen méltányos áron, esimes tiszta kivitelű nyomatványokat készítenk. Nyomdánk olyan modernül van berendezve, ahol bármily igényeket is ki tudunk elégíteni. Készítünk névjegyeket, levélpapírokat, borítékokat, számlákat, gyűjteményeket, bármilyen kereskedelmi és ipari nyomatványokat, könyveket, műveket a leggyorsabbtól a legdicsőségig. Kérjük szükséglet esetén hozzánk bizalommal fordulni.

A kiváló bőr- és lithikus gyógyterrási
SALVATOR
 vese- és hólyagbajoknál, köszvénynél, cukor-
 betegségnek, vörhenynek és hurutos bántal-
 maknál kitűnő hatása.
 Természetes vasmentes savanyvíz.
 Kapható ártárványkezelőhelyeken és gyógyintézetekben.
 SCHULTES ÁGOST Gyula-Lipóci Saluator-kezelő-
 részleg, Budapest, Rudóstr. 2.

VIDÉK.

A Nemzeti Szalon pancsovai műkiállítás.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 9.

Annak a nagy kulturakciónak, melyet a Nemzeti Szalon-vándorkiállításával kifejt, hivatovább fényesebb sikerei jelentkeznek. A Pancsován folyó hó 6-án megnyitott műkiállítás nemcsak művészi tartalmaságával, hanem a hozzáfűzött ünnepségek fényével és társadalmat összehozó jelentőségével hat, melynek eklatáns bizonyítéka, hogy Pancsova város és vidékének közönsége meleg szeretettel és a figyelmességnek ezer szálával veszi körül a megjelent művészeket. A pancsovai műkiállítás ünnepélyes megnyitása folyó hó 6-án folyt le a belvárosi elemi iskola udvarán több száz főnyi közönség, valamint a Belgrádból átjött diplomaták jelenlétében.

Forgács János gróf osztrák és magyar követ és neje, Baroli olasz követ, Sir Ralph Paget és nejeik, Bray gróf német ügyvivő, Guillaume báró belga ügyvivő, Blakeney angol konzul, Seidler báró követségi titkár, Gellinek kapitány, katonai attaché, Cambagio olasz követségi titkár, Wildner és Adamkiewicz arkonzulok jöttek el a magyar művészetet istápolni, akiket a hajó állomásnál Dániel Tibor báró főispán, a kiállítás védnöke üdvözölt.

A diplomaták megérkezése után azonnal látogatást tettek báró Dániel Tiborné főispánénál, akinek városházi otthonában pompásan találták magukat.

A kiállítás megnyitásával kapcsolatban kedves, lélekemelő ovációt rendezett Pancsova város közönsége báró Dániel Tiborné védnöknőnek előző napon történt megérkezése alkalmából. A szépen feldíszített pályaudvaron nagyszámú intelligens közönség várta a főispánét, akit a szászbizottság élén dr. Gyertyánffy Jenőné és dr. Radda Ignác polgármester üdvözölték és az állomásfőnök bájos leánya, Wolf Böske gyönyörű csokrot nyújtott át.

Hosszu kocsi kísérte a főispánét a városházán lévő lakásáig, délután pedig az urikaszinóban a tiszteletére rendezett tea-estélyen a Szalon művészeivel egyetemben részt vett a város színe-java, s lelkesen ünnepelte szerett főispánját, akit a Magyar Dalkör fátyás szerenáddal lepelt meg.

A vernissage-ünnepély pártját ritkító fényvel, imponánsan ment végbe s azon a külföldi diplomaták is megjelentek. Legelőször Radda dr. polgármester, a kiállítás elnöke üdvözölte a védnököket, a megjelent művészeket és a külföldi vendégeket, majd Déry Béla, a Nemzeti Szalon igazgatója mondott tartalmas beszédet és végül Dániel Tibor báró főispán, a kiállítás védnöke magas szárnyalású, kulturpolitikai fontosságú szóaklattal ajánlotta a ma-

gyar művészet alkotásait a város figyelmébe. Meleg elismeréssel emlékezett meg Andrássy Gyula grófról és Molnár Viktor államtitkárról, akiknek nagyrésztük van a vidéki tárlatok létrehozásában. Pompásan változtatta azt a nemes küldelmet, melyet a magyarság a nemzetiségek áradatában a délvidéken folytat, amelynek nagy segítségére vannak a Nemzeti Szalon kiállításai.

A zúgó éljenzéssel folytatott beszéd után a közönség felvonult a termekbe, ahol az igazgató, Rubovics Márk műáros és Bruck Miksa igazgatósági tagok kalaurolása mellett nagy érdeklődéssel tekintette meg a kiállítást. A megnyitásra Pancsovára érkeztek a Nemzeti Szalon képviselőiben Déry Béla igazgató, Bruck Miksa és Kacziány Ödön igazgatósági tagok, továbbá Balogh Gábor, Cserna Rezső, Gerstner Kálmán, Markó Ernő, Uferbach József és Visontay Kálmán festőművészek, akiknek a tiszteletére a Hungáriában bantettet rendezett a város előkelősége, majd a Gyertyánffy János, a kiállítási bizottság elnökénél a diplomaták tiszteletére adott díszbédéllel kapcsolatban tartott fogadáson ünnepelték a művészeket. A kiállítás egy hétig tart, 130 művész 400 képet állított ki s azon több helyi művész is feltűnt. A művásár már az első napon megindult s a legszebb eredménnyel kecsegtet. A kiállítással kapcsolatban minden napra esik valamely ünnepség, vigalom; zenkivül a kiállításon igen élénk nyfvetélet van, melyet a pancsovai hö'gek rendeznek.

A programnak eddig lezajlott pontjai közül különösen említésre méltó a megnyitás napján rendezett nagyszabású táncestély, melynek sikerét báró Dániel Tiborné főispánénak és védnöknőnek megjelensége biztosította. Az ünnepségeket a főispán által a művészek tiszteletére adardó díszbéd fogja befejezni.

Tisztaságért 25.000 Koronával
Sunlight Szappan
 a legjobb bármily fehérműhöz

6616

TÖRVENYKEZÉS.

§ Kragujevics Spázó bünei. Emlékeztet, hogy a budapesti esküdtszék 12 évi fegyháza ítélte Kragujevics Spázó horvát joghallgatót gyilkosságért, lopásért és fajtalanságért. A Kuria ma elutasította az ítélet ellen beadott semmisségi panaszokat.

§ Vizsgálat a dévai mandátum ellen. Budapestről jelentik: A Kuria ma hirdette ki határozatát Barcsay Andor dévai, Justh-párti képviselő mandátuma ellen beadott petíció ügyében. A Kuria elrendelte a vizsgálatot a következőkre: igaz-e, hogy Jutas Mihály 200 koronát ígért Veszely gör. kath. plébánosnak 8 nappal a választás előtt, ha Barcsayra szavaz; igaz-e, hogy megígérték a gör. kath. egy-

házközségnek, hogy 1600 koronát adnak a templomépítésre, ha a románok Barcsayra szavaznak.

A világ legjobb poudere a porcellán-pouder, mert csodaszéppé és előkelően mattá teszi a női arcbőrt.

Az eredeti doboz tetején **Yes** szócska áll.

Kapható minden drogériában, illatszerüzletben és gyógytérben. Az Amerikai Porcellán Poudert R.-Társ. magyarországi leosztata Budapest, IV., Kecskeméti-utca 8. és VIII., Rákóczi-ut 9.

Árak: 5.—, 3.— korona.

Aradon kapható: S. Földes Kálmán gyógyszer., Hajós Árpád gyógyszer., Hegedűs Gyula, Házsi Meszter, Riedl Ödön, Vajtek és Weisz. 1915

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Hű olvasó. Nem tegja.

X. Kérését teljesítjük.

N. J. Ha figyelemmel kísérte a lapokat, olvashatta, hogy az illető urinó is szép kitüntetésben részesült.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357

Kiadóhivatal és hirdetésosztály — 151

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Távirati tudósítás.

Budapest, november 9.

Kínálat, vételkötő korlátolt, 20 ezer mm. 5 fillérrel magasabb.

Az áruk 50 milliókért számítva:

	Déli sárlat	3 órai sárlat
Buza 1911. áprilásra	10.78—10.79	10.73—10.74
Rozs 1911. áprilásra	7.78—7.79	7.73—7.74
Tengeri 1911. májusra	5.54—5.55	5.54—5.55
Zab 1911. áprilásra	8.28—8.29	8.25—8.26

Budapesti értéktőzsde. (Táv. jelentés.)

— Nov. 9. —

Magyar aranyjárdék 4%	—	—	—	—	111.15
Magyar koronajárdék 4%	—	—	—	—	91.15
Magyar koronajárdék 3½%	—	—	—	—	81.15
Magy. földteherm. kötvény 4%	—	—	—	—	92.40
Horvát-szalavon földteherm. kötvény	—	—	—	—	94.—

A város előkelőségének becses figyelmébe!

Érdekes kiállítás látható még csak ma és holnap a

Fehér Kereszt szálloda nagytermében

ahol valódi keleti kézi himzések (Haroms Handstikerei) tekinthetők meg **díjtalanul** vételkényszer nélkül.

Velencei és japán különlegességek.

A **kiállítás**, mely csak rövid ideig lesz megtekinthető, kiváló alkalmat nyújt hasznos és meglepően szép művészi tárgyak beszerzésére. Legalkalmasabb

karácsonyi, újévi, nász, névnap és egyéb alkalmi ajándékok.

4099

Nyitva este 9 óráig.

Magyar nyeresémsorsógy kölcsön	222.—
Tiszasszab. és szegedi sorsógy kölcsön	154.—
Osztrák járadék papírban	93.—
Osztrák járadék ezüstbe	90.75
Osztrák járadék aranyban	115.50
Osztrák koronajáradék 4%	93.10
1860. évi osztrák államsorsógy	166.—
Osztrák-magyar bankrészvény	18.6)
Magyar hitelbank-részvény	848.—
Osztrák hitelintézeti részvény	662.—
Osztr.-magy.-államvasúti részvény	746.50
20 frankos arany (Napoleonkor)	19.08
Német birodalmi marka	—117.57 1/2
London vista	—240.77 1/2
Páris vista	95.25
80 márkás arany	23.51

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem

— Nov. 9. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kkg grammon felül súlyban fillérig; közép páronként 300—400 kilogrammig terjedő súlyban fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felül súlyban 152—155 fillérig; fiatal közép páronként 251—320 kilogrammra terjedő súlyban 155—157 fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammra terjedő súlyban 166—168 fillérig.

Sertéslelészám: nov. hó 6. napján volt kén-let 26772 darab, nov. 7. napján folhajtott 90 darab, nov. 7. napján elszállított 456 darab, nov. 8. napjára maradt készletben: 26851 darab.
A hísított sertés fialet irányzata lanyha.

Felolós szerkesztő:
BOLGÁR LAJOS.

NEMZETI SZINHÁZ.

Csütörtök, 1910. évi november hó 10-én:

B) bérlet. B) bérlet.

S p Heléna.

Operette 3 felvonásba: Parták: Meilhac Henrik és Hallevy Lajos. Zenéjét szerette: Offenbach Jakab.

SZEMÉLKEK:

Páris Primos Huszár K.	Cchalchas	Heltai Jenő.
Menelaos Polgár S.	Achilles	Kulcsár L.
Heléna, neje Dióssy Nusi.	I-ső Ajax	Delly Lajos.
Agamemnon Ladiszlay J.	II-dik Ajax	Vass Jenő.
Clytemnestra Benkőné.	Bachás	Lászi Etel.

Kézdata este 7 óra től ének.

URÁNIA SZINHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor 1910. nov. 18-én, csütörtök:

1. Szellő szárnyán. Humor. — 2. Nyugatafrikai tájak. Látványos. — 3. A zsaroló. Dráma. — 4. Egy javíthatatlan. Humoros. — 5. Róma látkepe. Látványos. — 6. Két vetélytárs. (Barbarina.) Vigjáték. — 7. Olasz hadihajó vízrebocsátása. Látványosság. — 8. Carmen. Opera. Zenéjét írta Bizet. A párisi nagy opera művészeinek előadásában.

Előadások fél 1/8 órától kezdve.

Helyárak: I-ső hely 1 kor., II-ik 80 fill., III-ik 60 fill., IV-ik hely 40 fill., V-ik hely 20fillér.

As előadásra bármikor be lehet menni.

As előadások alatt a cs. és kir. 33. gyalogred zenekara. játszik. — Csukrásgada.

Értesítés.

Tisztelettel értesítem ügyfeleimet és a közönséget, kereső közönséget, hogy irodámat november hó 1-től

Eötvös-utca és Erzsébet királyné-körutisárok-házamba helyeztem át. 4180

Továbbra is kérem szives bizalmukat, tisztelettel

Klein József,

a nagyszabeni általános takarékpénztár egyedül képviselője.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Értesítés.

Értesítem a nagyérdemű közönséget, hogy november 1-től étkezémet Petőfi utca 6. számból, Erzsébet-körut 5. sz. házba helyeztem át, elfogadok abonenseket házban és házon kívül, szives pártfogást kér tisztelettel Kohn Adolfné. Egy elegánsan butorozott utcai szoba kiadó. 4046

Ka cigarettázik

használgon Progress szivarkahüvelyt, 100 drb. 26 fill. 1000 drb. K. 2-40. Egyedül kapható Ingusz I. és Fia könyv- és papírkereskedésében Arad, Andrassy-tér 16. és Weitzer János-utca. 1661

Kasszinger-utca 5. szám

alatt egy 5 szobás, külön zárt folyosóval, mellékhelyiségekkel fürdőszobával, ellátott ur lak minden órában kiadó. Bővebbet ugyanott. 4042

Olajprés

2 kosaras, teljes felszereléssel eladó. Cim Fischer Árpád Sikula. 4183

Kéttagu családhoz

könnyű házimunkára bejárónő kerestetik. Kölcsey-utca 9a.

Nőtlen raktáros.

Valamely gazdaságban használható mesterséghez értő nőtlen raktáros kerestetik gazdaságba, azonnali betelepésre. Cim a kiadóhivatalban. 4000

Jutányosan

készítek felsőruhákat és fehérneműt, házhoz is megyek. Javítást vállalok. Tóthné, Választó-utca 55. sz. 4174

Német kereskedelmi levelezés-

ben kellő jártassággal bíró levelező kerestetik. Ajánlatokat Perfekt jelige alatt e lap kiadóhivatala továbbít. 4079

Vegyeskereskedés

konkurencia nélkül, korlátlan italméresi jog, trafikkal nagy közsgben házzal együtt eladó. Cim a kiadóban. 4171

Minden embernek

nélkülözhetetlen a Dr. Ehrlich és Dr. Hata eredeti műve az általuk feltalált 606-ról. Magyarra fordította: Dr. Marschalkó Tamás kolozsvári egyetemi tanár. Megjelenik kb, 2 hét múlva. Előfizetési ár: Füzve K. 6.—, kötve K 8.—. Bolti ára magasabb lesz. A pénz előleges beküldése esetén bérmentve. Megrendelhető Kerpel Izsó könyvkereskedésében Aradon, Andrassy-tér 20 sz. 4071

Rum,

konyak, bor és egyéb. üveg vignettkék kaphatók Ingusz I. és Fia könyv és papírkereskedésében Arad, Andrassy-tér 16.

Kisebbszerű

magán házat keresek megvételre kedvező fizetési feltételek mellett. Cim a kiadóban. 4157

Különbejárati szoba

csinosan butorozott I. emeleti szoba azonnal kiadó. Zoltán-utca 2. szám. 4159

Segéd

2 röfös és rövidáru segéd, ki a magyar és román nyelvet beszél, azonnali alkalmazást nyerhet. Bővebbet Eichner Adolf és fia cég Gyorok. 4183

Nagymennyiségű maculatura
Jutányos áron eladó

Hentesek és mészárosok figyelmébe ajánlom dus raktáramat mindenféle **sózott és száraz BELEKBŐL.**
Klein Gábor
bélnagykereskedő, 4181
ARAD, BOCZKÓ UTCA II. SZÁM.

Olvasóinkat tisztelettel kérjük hogy bevásárlásaiknál a lapunkban olvasott hirdetésre hivatkozni sziveskedjenek

A

Hölgyközönség

szives figyelmébe!

Legolcsóbb árak!

Kizárólag

elsőrendű gyártmányok

mindennemű

311

bel- és külföldi pipere

különlegességek és

háztartási cikkekben.

Arcz-cremek,
Hölgyporok,
Kézfinomítók,
Szappanok.

Hajfestékek,
Hajvizek,
Hajporok,
Brillantínok.

Illatszerek,
Illatos porok (Saschet),
Kölni vizek,
Szoba illatok.

Hajkefék,
Hajtük,
Fésük,
Hajgöndörítők.

Fogkefék,
Fogpaszták,
Fogporok,
Szájvizek.

Körömpaszták,
Körömailok,
Köröm vizek,
Köröm ollók, resze-
lők és poliszerek

Legfinomabb angol rumok és orosz teák,
francia cognac, likörök és likörreszenciák,
valódi hollandi cacao porok, gyermek-tá-
szerek és huskivonatok.

Szivacsok, szivacshálók és mosdóruhák,
parketpaszták, parketviaszok és fényesítő
kefék, ruha, fém, cipőtisztító szerek, stb.
Gummiárak, kötszerek és betegápolási cikkek.

Hánzu Nestor

Vöröskereszt Drogeria

Arad, Weitzer J.-u. 2.

Városi és megyei telefon 455. sz.

Szülők figyelmébe!

Koronás Áruház

Arad, Forray-utca.

Legolcsóbb bevásárlási
forrása az alanti cikkeknek:

Fogkefe

Nyakkendő

Gyermek cipő

Gyermek ing

Fésük

Ruhakefe

Harisnyák

Eszernyők

Gyermek kalap

Gyermek zsebkendők

Hajkefe

Zsebkések

Lábravalók

Gallér és kezeltők

Gyermeksapka

Iskola taska és könyvtartók

Nagy gramophon lemez, 2 oldalos K. 240.
Utazó kofferek. Gyermekkoscsik.

Szives pártfogást kér, kiváló tisztelettel

Eisele János

Koronás Áruháza.

2485

Porosz Szén Koks

4186

legjobb minőségben, legolcsóbb árban

kapható:

Roth József

Arad, Eötvös-utca 3.

Telefon 63. sz.

Telefon 63. sz.